

GYŰJTŐ: PINTER PÁLME

GYŰJTÉS IDEJE: 1975.

TART.: RÉGI PARASZTI GAZDÁLKODÁS KAPOLTON
SZOBABELSŐK

35 lap, 3 rajz, 2 hírdőpelt minta

FÖLDRAJZI MUTATÓ: KAPOLT

SAK MUTATÓ:

VI
VII
XI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRRA'S

ÁTVEVETVE AZ EGTSÉGES LTK. 3058-as TÉTELE ALÓL

PARASZTI GAZDÁLKODÁS KAPOLYON. NYOMTATÁS

E. GÉPEK SZEREPE A SZEMNYERÉSBEN

XXV. SZEMNYERÉS GÉPEK SEGÍTSÉGÉVEL.

NA-1058

I. A géppel végzett szemnyerési eljárást masinálásnak nevezték .

I/a. Amikor a gabonát el masináták , utána szelelőrostával kirosztálták közüle a töreket és polyvát .

2. Az én szülőfalumban a Kapolyon , aszüleim elbeszélése szerint már az 1880-as években voltak járgányos masinák . A 100-hóldas Király Imrének és a gazdag Tóth-nak , meg a Tollas családoknak . Utána már a kisebb parasztok is vettek . Azelőtt lovakkal nyomtatták el a gabonát, akinek lova nemvót azt két ökröt fogott járomba és avval nyomtatta el a gabonáját . Ami szomszédunknak a Mecseki Gyuri bácsinak is ökrei vótak, engem hívott el hogy hajcsam utána az ökröket . Ő vezette őket a kötelüknél fogva, én pedig utánuk mentem és egy bottal hajtottam őket . Azt monta a Gyuribácsi :
- Hallod-e kis cselédem , figyédmeg hogy mikor emellik a farkukat , szójj akkor, nehogy rászargyanak a gabonára .

Igyhát nekem kettős föladatom vót , hajtanyi az ökröket és figyenyi a farkukat . Mikor láttam hogy emelli a farkát valamellik, nagyot kiátottam :- "Gyuri bácsi , emelli ám a farkát"!... Ilyenkor gyorsan fére vezette őket , nehogy gabonára piszkiccsanak . De én még akkor is e-kiátottam magam , amikor a bogarak hajtására eméték a farkukat . Mit tultam én 6-7-éves gyerek ésszel , hogy mikor, mért emellik a farkukat . Fizetcségem hulló~~kar~~te vót , és a bucsuba egy bábbabát kaptam tőlük . Később nagy cséplőgépekgyűttek forgalomba . Ez, hátköltségesebb vót is , de tiszább és gyorsabb .

3. Kapolyon az első bencin hajtásu masinát a Fiser zsidó kocsmáros vett 1912-ben , ennek az én apám vót a gépésze, pedig mestersége ács vót, de mindenhöl értett . 1920-ban , Fulmer József a falukovácsa vett egy traktor huzatós nagy masinát .

3/b. Én 8-éves vótam akkor , egy éssős májusi estén ért be vele a faluba , addig még nem láttunk traktort . A nagy berregésre az egész falunépe kiszaladt . Nagy sár volt az utcán, a traktor kereke beásta magát a sárba , se ide- se oda nem tudott mennyi . Azt monta a Fulmer ur a sok bémészködónak : - Akimsegélli tótyi a masinát , annak a Simony kocsmába füzet egy hosszilépést . Erre , annyian neki átak a masina tolásnak , hogy a traktornak húznyi se köllött . Abban az évben már a nagy gazdák avval masinátattak . Nem közösen vette a masinát , saját maga egyedül .

3/c . Uradalmaknak saját géptyük vót.

4. Csak a cséplőmunkásokkal osztozott a géptulajdonos .

- 5/ A gépjavitási költséget a géptulajdonos viselte.
6. A gépet a kovács segéd kezelte , ezt gépésznek nevezték.
- 6/a.)
 6/b.) A géptulajdonos is kezelte időközönként a gépet, hogy a segéd-
 6/c.) fűzetésen fölül, adott-e valami fűzetést a segégyinek , azt
 6/d.) nem monták el senkinek .
 6/e.) Az uradalmaknak vót saját fűzetet kommenciós gépészük .
 A Fiser kocsmárosnál az apám egy és fél mázsa gabonával kapott
 többet a többi részes masinásnál .

XXVI. CSÉPLÉS EMBERI ERŐVEL HAJTOTT CSÉLŐGÉPEN.

1.)
 2.)
 3.)
 4.)
 5.)
 6.)

Az emberhajtásu masina Kapolyon ismeretlen vót.

XXVII. A CSÉPLÉS MUNKÁJA ÁLLATI ERŐVEL HAJTOTT GÉPPEL.

- I. A járgányos cséplő két részből ált. A hajtóerőt szolgáltató csipkés kerekű járgányból és a cséplőből amit dobnak neveztek .
 A csipkés kerekű járgányt a cséplőtől 4-5, méterre állították . Ez ódárulvót a masinátul . A hajtó járgány csipkéskereke , egy 4-m, hosszú vasrudat forgatva a végén levő csipkéskerék által hajtotta ásúlykereket , amelynek az alsó fele a fődbeásott gödörbe főgott . Mellyen levő hosszú hajtószíj , a dob tengőli forgatva adobot hajtotta .
 A dob mögé , a dob magosságátető asztal vót állítva , a kévedozó arra tette a kióddott kévét . Az etető az asztal mellett álva marékszám gyö-möszáta a dobba a gabonát . Ez a mai szecskavágóhoz hasonlított .
 Az elcsépált szóma , ajtőrekkel és a szemmel együtt folyt ki a csu-
szón a masina elejin . Egy személy 3-águ favellával eldobta a szó-mát , onnand 2 lány vagy asszony szembeálva , favellával a levegőbe dobálva mindig előre kirázták a szemet közüle , ezeket szómarázóknak nevezték . 5-6 méterre is elrázták a szómát , amig csak szem hullott belüle . Onnand a szómahordók e vitték a kazalra .
 A járgány két ódalán két kocsirud vót , ezek elé 2-2, ló vót fogva . ezek körbejárva hajtották a járgányt . Még 6-7, éves koromban , a szüleim a gazdag Király Imre részesaratói vótak és csk a rozsbul adta ki a tizedik körösztöt , a többigabonát csak masinálás után mérte ki . Elköllött segényi masinányi az összes gabonáját , én a lovakat hajtottam . A járgány tetejin lévő deszkára , egy sámedlit tettek azon ülve hajtottam a lovakat álandóan kiabálva : „ - Ne- te- ló- ne !...
Kese, Remény, Mackó, Sárga Ne !” ..Soha nemfelejttem el ezeket a ló neveket . A fűzetés a koszt vót . De amikor vó kerüt a házukkal , azis megszűnt, aztmonta : „ - Kosztot ad, de ennyi nem !”

2. A járgányos masinát idegenek nemhasználták, csak kölcsönösen masináltak, egymásnak vissza segíték. „Hőcsön kenyer vissza jár”
3. Az igavonó nélkülekkel csépték el a gabonájukat, cséphadaróssal, vagy négy lábú mosószékhől veregetve, az árpát pedig mosólapic-kával a földön verték ki.
4. A járgányos masina egy nap 15-20. mászát is elmasinát, de a kirostálása napokig eltartott.
5. A köl csönös segiccséget visszaköllött segittenyi, részéért nem masináltak, csak napszámért.
6. A masinásokat saját maguk élelmezték.
- 6/a. A kölcsönös masinásokat mindig a cséptető kosztúta.
- 6/b. Ha a részesarató segét masinányi, annak adott agazda ennyi. De ha napszámba masinát, akkor a maga kosztján vót.
7. A masinások háromszor ettek naptyába, fölstökömöt, ebédet és uzsonát. Fölstökömre: füstött sunka zödpaprikával, ebédre: husleves, förkütt, mocogóval, / a nokedlit hitták mocogónak / uzsonnára, sütpaprika tojással és kovászos buborkával.
8. A masinállás alatt nem az ünnepi jellegit nézték a kosztak, hanem a nehéz munka követét jobb kosztot.
9. Ha jóvót az idő, akkor korahajnatul, késő estélig masináltak, vagyis: Látástul - vakullásig!
10. Miután a nagy gépek kiszorították a járgányos masinát, azután csak borásót masináltak vele és szeckavágásra használták.

XXVIII. CSÉPLÉS GŐZGÉPPEL.

1. Kapolyon, az első benzin hajtású cséplőgépet, motoros masinának neveztek. Az utána valót pedig Traktoros masinának.
2. A cséplőgépmegnevezést nálunk a cséplő szekénynek mondták, a hajtógépet motornak vagy traktornak nevezik.
- 2/a. A cséplőgépet és a hozzátartozó hajtógépet, a hozzávaló fölszereléssel, főleg az eleváttal együtt, máár nálunk is garmiturának nevezik.
3. A cséplőgép~~hál~~ tartoznak: vizesföcskendő, vödrök, petrencerudak, törekhordó saráglya, deszkefőjáró, géplajtergya, emellőhébér, mázsa. Ezeket régen cókmóknak neveztek.
4. A masinások, törekhányó 4-águ favellát, vasvellát, gépgyét, vittek magukkal a masinamellé.
5. A gazda nemadott mást a masinához, csak egy ivóvizes kánát, vizes hordót a gép mellé, vödröket, és lajtergyát a kazal lekötéshől.
6. A géphajtású masinák bejötte után megszűnt a segiccséges masinálás.
7. A cséplőgép tulajdonosok szüntették be a segiccséges masinálást, 1910 és 1920 -között. Részeseket fogadot, nemveszödött a biznytalan segiccségeket.

8. Kapolyon , csak a járgányos masinálások vótak segiccséges masinások , ezeket a csépütető kosztúta. Finom bablevest kaptak ébredre füstött ódalással és turósrétest , erre csucsott a jó novabor .
- 9- A nagy masinákmellett csak részes masinások vótak .
10. A részes masinálás általában minden 12-dik mázsa vót a masina rész, a géptulajdonos ebből adta ki a masinások részét .
- 10/a. A masina oda és élszálittásáruul , mindig a géptulajdonos gon-
10/b. doskodott.
- 10/c. A csépeltető egybe atta ki a masinarészt ,
10/d. nem külön mérte a masinások és a géptulajdonos részit.
- 10/e. A csépütető nem gondoskodott a szűrűjire való állításáruul.
10/f. A géptulajdonos huzatta minden szűrűbe a masinát .
Füttőanyag nemköllött a traktoros huzatáshol .
- II.
II/a. ÁLLATTAL való huzatás nálunk nemvót .
- II/b
- 12.
- 13.
14.
14/a. A 12-dik kérdéstül , a 17 -es ig, nemalkalmazták Kapolyon .
- 15.
- 16.
- 17.
18. A traktor-vontatásu masinát a géptulajdonos huzatta a szűrűkre .
19. A csépütető gazda 3-4 , segiccséget adott a masináláshol , ivóviz -
hordót , egy mázsállót , egy zsákulló segiccséget és aki a zsupp
kötelet összesegéte szennyi a törekese nek , amit a gépásta
lul ledobáta a kéveódók . Minden részesaratónak közelessége
vót, a gazda kosztyán ingyen segényi a masinállásnál .
20. A részes cséplésnél 19- embert adott a géptulajdonos 2-etetőt,
2-kazalost, 2-zsákullót, 4- szómahordót, 1- mázsállót, és 6-
férésest. Ebből 2- kévevágó, 2- törekhordó, 2- csuszósakik a
szómarázó csuszójátul petrencébe raktya a szómát .
- 20/a. A részes masinások a maguk kosztyán vótak.
- 20/b. Masinállás alatt mindenkinek jó kosztra vót szüksége , hogy
a nehéz munkát végezni tuggya . Sok hust és tojást ettek a
masinások és sült tésztát .
- 20/c. A gépészt mindig az a gazda kosztúta , akinek masináta . Azt
behíták a konyhába ennyi . A masinások a kazal hüssibe ettek.
21. A részescsépülő csapat neve , MASINÁSOK , vót.
22. Nálunk Kapolyon 19- főbül át a masinás csapat , 13- egész és
6- férészesbül . Azér nemfogattak többet , hogy rész több gyus-

sony-egy főre, inkább többet dolgoztunk. Én is 13- éves koromtól minden nyáron masinátam, ezért emlékszek mindenre. Nem számított a munka, nótaszóval masinátunk. Vót egy érdekes szokás, vagyis játék amit masinállás alatt gyakran csinátuk. Az u.n: KASZÁLLÁS. Két legény ha elkaphatott egy lányt, egyik a hóna alatt fogta átt, másik a két lábát fogta meg és a levegőbe, jobbra-balra lobbálva hítáztatták és ezt mondogatták: - "Kiszi- kasza, nagy a hasa, három araszt a valaga! Sózzuk- paprikázzuk, meg is mártogassuk!"

Mikor azt monták hogy: -meg is mártogassuk!... Akkor a földhöl vet-ték a lány seggit. Ezt addig csináták, amíg alány sikongatására mentek a többi lányok gerébgyével, vellával, segittényi a lánynak. Vót egy kövér ember a szómahordók között, a szabó Feri bácsi. Ez egész masinállás alatt vastag bársony nadrágba járt, úgy fót róla a viz, de a nadrágot nemvetettele. Igen gyors beszédü vót, csak kezte- végezte hogy: - De meleg a valagam!... Ennek vót mániájja a kaszállás. Eccer összebeszétünk, hogy ebéd után ha elaluszik a Feri bácsi, megkaszájjuk. Ugy is lett, négyen fogtuk meg mert vót legalább százkiló. Mindenik kezit és lábát egy-egy lány fogta. Jól a földhöl mártogattuk a z alfelit. A férfiak pedig arra biztattak bennünket, hogy huzzuk le a bársonynadrágot róla.

A négy lány fogta a kezit lábát, én pedig legombútam a hőzentrógergyát, a másik szabadon levő lány a Garabony Juliska, a desekán gombúta ki a nadrágot. A Feri bácsi nem ellenkezett érte, csak nagyon nevetett. Amikor a lányok megeméték, millerántattuk a nadrágot róla. Hanem abba a perc be sikitva ledobták a lányok, nem-vót rajta gatyá. Ugy el szégyütük magunkat, ráse mertünk nézni sokáig. Ő azután mégjobban mondogatta: - Lányok, de meleg a valagam! Mi pedig azt feletük rá: - Fene ott egye meg a valagát!...

23. Nagybirtokon nem ismerem a munka menetét.

24. A masinállást hajnali 3-órákor keztek és este 10-11-ig tartott. Vagyis: látástul- vakullásig.

25. Naponta háromszor vót pihenő. Reggel fél 8-kor, fél órai fölöstököm, débe egy óra ebéd idő, délután fél 5-kor, félóra uzsona.

26. Szombaton is estélig masinátunk.

27. Nálunk nemköllött senkit hazaszállítani, mindenn laktunk.

28. A petrencések, kazalások, kévehányók, asvellát, a törekesek gerébgyét és törekhányó favellát vittek magukkal.

29. Minden este mikor hazamentünk, a pitarba kitett mosóteknőbe lemosdottunk, utánna lefeküdtünk alúnny othun az ágyba.

30. Naponta 4-szer ettünk. Ebédre, főtt ételt, vacsora, az ebédről megmaratt főtt étel vót, reggeli és uzsona szalonna zöldpaprkával.

31. Ha Péter-Pálra beérték a búzák is , akkor júliusközepivel megkezdődött a masinállás aug, 15-re , a híres andocsi bucsura beisfejezték . Mert a Kapoliak akkor szoktak menni az Andocsi bucsura . Az augusztus , 27-én tartott Zalai vásáron , emár elvásátuk a masinarészünket, mindig ott vettük meg a Kapoli, szemiháli bucsura, a z ujruhának valót.
32. A masinálás befejezése után , a géptulajdonos a mázsállóval és az etetőkkal össze számúta a géprészt. Kiszámúták , mennyi rész gyut fejenkén a z egész és a félrészeseeknek . Másnap minden masinás vitte a zsákokat a rész mérésre . Akinek pénzre vót szüksége , azét kifizette a piharci áron . A rész gabonát mindenki a maga köccségin vitette haza a géptulajdonos magtárából .
- 32/a. A masinások részit a géprésszel egybe , a géptulajdonos házához köllött szállittanyi , minden masinátató gazdának . Ott számúták ki a részt, a masinások megbizottya és a masinás gazda .
33. A Fulmer kovács masinája mellett az egészrészeseek 7-8 . mázsa vót , a férészeseké , ennek fele . Ez általában egy hónap alatt ölég jó kereset vót .

XXIX. A CSÉPLÉS MUNKAMENETE ÉS MUNKAMEGOSZTÁSA A PARASZTBIRTOKOKON

- I. Kapolyon , a masinálás kezdete előtt a masinások főtették a rudat a cséplő elejire , hozzákapcsúták a traktorhó és az huzta el a masinátató gazda szürűjire . A masinátató kocsijára főrakták afőjáródeszkát , mázsát , emellőhébert , a törekhrdő sarág-gyákat , a tüzföcskendőt a kocsi után kötötték , ezt minden gazda köteles vót a szürűjibe szállittanyi . A patika dádát , a férészesek kézbe vitték a masina után .
2. A cséplővel beátak az asztagok közé , lehetőleg ugy , hogy négy asztagot egy álittással leghessen masinányi . A cséplő asztalát szétt nyitották és a támasztó ékeket leszórták róla . Vizmértékbe álitották a cséplőt , mindenik kerekt 2-2 , faékkel magrögztítették . Ezután a hajtószíjjat a cséplő hajtó tengőlire tették , mésik végit a traktor lendittó kerekire . A traktor hátra ment amig kellő képp megfeszút a szíj . Akkor a traktor kerekeit is faékekkel rögztítették . A gazda kocsijárul a cséplő elé visszint tes heere beálitották , a föcskendőt , vizeshordót megtötötték , A cséplő csusztató deszkát fő akasztották . Mindenki é foglata hele és mikor a port kifujatták a cséplőbül , elkeadó dött a masinállás .

3. A z indulás előtt a két kévehányó főmászott az asztagra, bontotta a szegést, az etető beált az etetőládába, a kévevágó pedig az asztag felül melléje át, jobbkezibe egy kaszahégyibül csinyátt nyeles kévevágó kés. A zsákaggató főaggatta a zsákokat a cséplő faráára, a törekese a töreklik mellé terítették a törekhordót, szómarázó csuszónál kétlány háromágu favellával igyengetik a petrencének a szómát. A kévehányók rövid águ vasvállával doáták a kévét, úgy hogy az ódarra essék a kévevágóhoz.

A kévevágó balkézzel a kötelinél fogva, a fejével lefelé az etető kezibe fekteti a kévét és elvág gya a kötelit. Az etető a kévét jobrul-balra lendített mozdalattal végighuzza és megszéleszti a kévét.

A dob bűgő morajlással bekaptya a kévét.

A csuszósok ha már van egy petrencére való szóma, hátul kétfelül belebökik a vellát a szóma csomóba és 3-4, méternyire é-tójják a csuszótul. Ott a petrencéhordók alászurgyák a petrencerudakat és viszik a kazal kigyelütt helire. Először csak az egyik végét raktyák a kazalnak, mely ferdén emelkedik. A főjáró deszkát arra fektetik, mely kétszál 3-4, m, hosszú fosznideszakára körösztbe szegezett lécekbül áll, ezen horgyak föl a szómát. A kátussó felin kezte a kazalos a kazalrakást, akét sarkára türéstcsinyát. A megszélesztett szómába beleszurta a vasvállát és a levegőbe megforditva kétrét türte, ezt a kazal sarkára tette és az egyik lábával rálépett amig egy vella szómával befoglalta. Mikor a két sarok belett foglava, azután a középit is berakták. A kazalosok állandóan tipdták hogy tömötten legyen a kazal közepe, nehogy az esső bele mennyen és é-rohaggyon a szómakazal.

A törekés lányok a törek és a polyváslik mellé fektették a törekhordó sarág-gyákat, fagerébggyével huzták rá a töreket és polyvát. Állandóan lapitgatták a gerébggyével, hogy minál több ráférgyen. Mikor jómagossan vót a törek a törekhordón, akkor egyi elül, másik hátul megfogta a törekhordó rudakat és vitték akazal mellé, a kigyelütt hőre. Amig é-vitték a töreket, addig a polyvás lányok bepucútták a töreklikbe lehullott töreket. Amellik gabona nem zsuppkütélbe vót kötve, azt egy kévevágó is é-gyözte adodatnyi, akkor a másik kévevágó a törekeseknek segített. Csak az ódozásnál köllött két kéveadogató. A kióddott zsuppkötőt a szómarázó tetejire szórták, mikor vót egy nagy csomó leforditották a cséplő mellé, ott a polyvahordók a gazda részesaratójjá segiccségivel összeszették és 40-50, darabos csomókba összekötözték. A polyvát u,n: polyvággunyhóba köllött hordanyi, ez a szómakaal alatt leásott fozszlopokra rakott rudakbül állott, erre rakták a kazalat. Az ódalai két unnyi vastag ágbul fonyott sövény vót, az elejin deszkábul tákútt ajtó vót. A két etető félnaponkén vátották egymást, a pihenő etető a zsákaggatásnál segített és grasta cseréllés is az ő gongya vót.

A rosta kipulás^s és kézhöladása, a csuszós és polyvás lánycok dóga vót, ha lefogyott egy asztag, annak az összetisztogatása is a férészek dóga vót. Minden débe vátották egymást a masinésok.

4. Általában minden gazda elsőnek a búzát, majd a rozstot, ezután az árpát, utoljára a zabot masinátattya el.
5. Ha egy szürün e-fogyotta masinállás, a szómahordók a kazalt lepucújják, legerébgyéllik nekogy aszél e-horgya. Áztatott zsuppköteleket összekötöznek és avval lekötözik a kazat, akét végira duruhokot kötnekez foggyale a szómát. A rendetlenül hagyott szómakazalrul szólás-mondás is maratt fönn. Amellik lánynak vagy legépynek rendetlen, gabancos a feje, arra szoktyák mondani: - " Ujjan a feje mind a szómakazal ". A törekések főhannyák a töreket, a szómahordók beterittik szómával. Az etető összezsuktya gépasztát, a férészesek kocsira segittik raknyi a gép ékeket törekhordót, aszóma és törek csuszódeszkákat. A mázsállók a mázsát, a szómások a főjáródeszkát és indulnak a következő szürübe.
6. Ha száraz és jó gabona vót, akkor 160-180, mázsát elmasináztunk.
7. A masinálás után való este, a masinás gazda házánál vacsorát és hort adott a masinásoknak. Finom birkagulyást és kalácsot. Fogadott egy harmonikást és vacsora után éjfélíg táncútnak az udvarában, ha esett az eső, akkor a fészér alatt táncútnak.

XXX. CSÉPLÉS NAGYBIRTOKON.

I. től a

13-as kérdésig, nemtudok pontos adatokat, mert a szomszédos grófi pusztán, mindig summások végeztek minden munkát.

F. A GABONASZEM TISZTÍTÁSA.

XXXI. A GABONASZEM TISZTÍTÁSÁNAK MÓDJAI.

1. Az elnyomtatott vagy régmódon elcsépüt gabona szürübe levő csomójja neve: GARMADA vót.
2. A tisztítatlan ~~garmadák~~ gabona garmadája; szem, polyva, törek, gazmag és porszemétbül ált.
3.
 - 3/a. A kézirostát falapáttal félignél föjjobb merték a garmadából, azt félkörbe rázva rostálták, a töreket kézzel ledobták róla, a polyvái kiszéleték közüle. Ha nagyszél fujt akkor lapáttal is szórták.
 - 3/b. Amikor a rostálógépek forgalomba gyüttek, azután a kézirosta kiement a forgalombul. Mert avval könnyebb és gyorsabb vót a rostálás.
4. Kézirostával és lapáttal a múlt század óta, a szegényemberek tisztították a gabonájukat. A járgányos masinákkal együtt terjet el a szelelő rosta is az 1880-as évekután. Azutánmár a szegény részes aratók is napszám fejibe a szelelőrostát hasznáták.

5. A port és a rögöket , a szelelő rosta eltávolította a szemül.
6. a/ kézirostával tisztítva : ROSTÁLÁS a veve a szentisztításnak .
 b/ lapáttal szórva : SZÓRÁS, SZELELÉS .
 c/ szelelőrostával : ROSTÁLÁS.
 d/ szakajtókosárbul eregetve: SZELELÉS.
7. A szentisztításhol, KÉZIROSTA, a kézirostálásol . NYIRFAÁGSÖPRÜ, a szem összesöpréshöl. FALAPÁT, a garmadából a rostáláshoz merésre. SZÓMAVÉKA, ebbe merték a garmadából falapáttal a szemét és a rosta garmadába öntötték . SZELELŐROSTA, ezt emberi erővel hajtották . PONYVA, a szelelő rosta alá , hogy szemét nekerüjjön a tiszta szem közé. SZEMVONYÓ, a szelelő rosta lefolyó elül a szemet e-húznai . FAGERÉBgye , a garmada összepuculásához . Kapolyon ezeket hasznáták .
 A SZELELŐROSTA , a gabona kipuculására szógálló kézzel hajtott gép.
8. Garmadát sárnyi , többnyire férfigak szoktak .
9. Kézirostával a fehérnépek szoktak rostányi , szelelőrostával , férfigak és fehérnépek vegyesen .
10. A gabona szelelést és szórást , az 1800- as év végén megjelent szelelőrosta szoritottaki a forgalombul. Még a szegény emberek a magánjáró nagy masinák forgalomba vételéig alkalmazták. Azután már senki sem kinlódott a szeleléssel , szórással.

XXXII. SZÓRÁS.

- I. Kapolyon , csak erős szélben szokták a garmadát falapáttal főszórnyi , ezt SZELELÉS-nek nevezték . Ezt azért csinyáták , hogy utánna könnyebb vót a rostálás .
- I/a. Amikor kézirostából , szómavékába eregetve a fölemelt rostából a szemet és a szél kifújja a szemközül a töreket, polyvát , ezt SZELELÉS -nek nevezték .
- I/b. Így csak a szegények pucúták ki a gabonájukat, régen .
- I/c. Régen mindenféle gabonát így rostáták ki , ma már csak a babot .
2. A szegények az udvaron , a gazdák a szürübe szeleték a gabonát.
3. A garmadából falapáttal főszórták a levegőbe a gabonát , de csak szeles időbe szórták .
- 3/a. Nálunk , csürbe nem szórták a gabonát .
- 3/b. Akinek vót szürüjje , az ott szelete a gabonáját .
- 4.
- 4/a. Nálunk csürbe nem szórtak .
- 4/b.
- 5.
- 5/a. Nálunk Kapolyon, csakis erős szélbe szórtak, szeleltek.
- 5/b.

XXXIII. SZÓRÁS CSÜRBE /PAJTÁBAN/

- I.
2. Ezt a műveltetett nálunk nem alkalmazták .

XXXIV. SZÓRÁS SZABADSZÉRÜN.

1. Ha megfelelő szél fujt , akkor estefelé két-három ember garmada mellé át és szórták fő a gabonát falapáttal, így kiszéleték belüle az örege szemetet , azután megkezdtek a rostálását . Minden este kirostáták a z é-csépütt vagy nyomtatott gabonát .
2. Az Alföldön szokásos szórásnálunk nem csnyáták .

3-
8-
től a
dik kérdésig , ismeretlen nálunk .

XXXV. A SZEM TISZTÍTÁSA SZELELŐROSTÁVAL.

1. A gabona gépi szerkezettel való tisztítását , ROSTÁLÁS-nak nevezék.
 2. A rostáló akkalmatosság neve: SZELELŐROSTA- vót .
 3. Kezdetben csak a módosabb gazdák nak vót szelelőrostája , ezek napszám segiccséért atták kölcsön , Legelsőnek a 100-bédas Király Imrének vót Kapolyon 1890-ben . Vagy kocsira tették és úgy vitték el mások , vagy kézben a négy fogantéktyánál fogva .
 4. A gépi rostáláshoz , falapátot a szem főmerésre , szómvavékát a szem fölöntésire , szemvonyót a szem elhuzáshol , ponyvát a rosta és a tiszta szem alá , sámedlit az etető lába alá , favillát a törekhöl .
 5. A rostáláshol négy személy köllött: egy szem merő vagy adogató , aki a garmadából a garatba öntötte a szemet , Egy etető akisámedlin álva a garatot piszkáta , egy hajtó és egy szemhuzó . A hajtó és etető , általában férfi vót , szemhuzó , fiatal lány vagy fiu vót .
 6. A rostálás kezdése előtt , a ponyvát leterítették a garmada mellé , mindig úgy , hogy szélesetin apolyvát vissza ne horgya . A rostát rá tették a ponyvára , hogy arosta fara a ponyvaszélin legyen . Az adogató telli merítette a szómvavékát és a garatba öntötte . Az etető sámedlin á-va , egy pácával piszkáta a garat nyillását , nehogy el akaggyon a törek , hogy egyenletessen folyjon a szem a rostákra .
- A hajtó egyenletes ütembe hajtja a rostát , hajtókar segiccséggel . A rostaszekrénybe három ellenkező irányba íjtő rosta volt . A főlső háta , a középső előre , a legásó szintén hátra lejtett . A hajtó-tengőn négy szélvitorla van , ez fújja ki a port , szemetet , polyvát a szemközül arosta hátulján (kifújja) . A főlső rostárul a konkoly fejek és a vargyuborsó hüvelyek , a bal ódali lefolyócsatornyán folyik le . ~~az középső rostárul~~ , a jobb ódali lefolyó csatornyán , a z apatt szemek , az ucsu folyik le , a középső rostárul . Az alsó rostára hulló szemből , ~~csak~~ csak a jó szemek maradnak és folynak le a szelelő dob alatti széles lejtős lefolyó csatornán a ponyvára . Iszemle- folyó csatornya , deszka keretre szegett sűrűliku aróthálló . Ez , a hajtókar által hajtott fogaskerek tengő által , állandó morgás folytán a még benne levő apró gazmagot és port , a rosta alá rázza . A lefolyt szemet a szemhuzó elhuzza a rosta elül a szemvonyóval .

7. A búzát és rozstot kéccer rostálták . Az első fölöntést rostálásnak ; a másodszorit tisztázásnak nevezték .
8. A megrostált gabonát mégeccer fölöntötték , akkor már sűrűbb rostákat raktak föl , a garat nyíllását kissébbre vették hogy a szelelő vitorlák ebben maradt portés polyvát tisztára kifújja közüle . Ezért nevezték tisztázásnak .
9. Az ucsut , főképp baromfi etetésre használták , és megaráva a kijáró disznók mosléktyába .
10. A szelelőrostát , a cséplőgépek használata után , már csak itt-ott használták babrostálásra és szotyola rostálásra .
Az ucsuról szólás- mondás is maradt fenn , sőt; nóta is .
A hitehagyott emberre szoktyák mindanyi : - " Olyan mint a polyva A polyvát elviszi a szél , de a jó mag megmarad !"
A büszke , ráterti legényeknek pedig ezt szoktyák danúnyi :
" Azt gondulod , hogy te szép vagy , derék vagy !
A faluba a legelső legény vagy .
Te vagy ám a legényeknek ucsujja .
A kapolyi kislányoknak megúntja !"

XXXVI. A MAG TISZTÍTÁSA KÉZI ROSTÁVAL.

- A kézirostát régen a szita és rostakészítők , falurul- falura járva árulták . Egy lovaskocsira pakulták az egymáshoz drótozott szitákat, rostákat . Egy köteget a vállára vett és azt házrul- házra árulta . A falut végig kiabálva árulta a rostákat . Ezt kiabálta : - „Asszonyok , asszonyok , rostát vegyenek ! ... Kis likut - nagylikut nálam vegyenek ! , Amelyik háznál- nem látott kinn senkit , oda bement és az ajtó előtt kiabálta el a mondókáját . szénáért és gabonáért is adott cserébe .
- Jól emlékszem rá, 5-6-éves lehettem, a közeli szomszédunkba lakott egy magtalan idős család , az asszony nagyott hallott, mindig engem küdött el a bótba , ha valami köllött nekik .
- Eccer aszonta a Zsuzsinéni : - Hallod-e Lidi , ha gyün a rostás szolly nekem , akarok venni egy rostát . Mikor meghallottam hogy a faluvégin kiabálta rostás , futást mentem Bonnyaiékhól .
- Hanam a Zsuzsinénit nemtalátam othun . Mentem ki a külső kertbe , ott szette a torzsátlan körtét . Nagyhágon kijabátam neki : - Nénnye asszony ! Gyűjjön hamar ! Gyün a szitás !... Gyütt is izibe , adott egy marék körtét , hamér megkerestem . Közbe a rostás is odaért , vett tüle egy borsórostát , két szakajtó rozsertés egy tál körté- ért . Ez 1917 -ben vót .
- I . A magtisztításra használt kéziszerszám neve : KÉZIROSTA .
Két féle rasta van, törek rosta és tisztázó rosta . A törekrosta csak öregülésre való , ez csak a töreket választja el .

- A tisztázó rostán csak a por megy átt és az apró gazmag .
- 1/a. Rosta részei : az oldala , 20-cm magos falemezből hasított körbe hajlitott fakéreg, ennek az aljára feszített drótháló az alja .
Ezta rostakéreghől feszített , 8-szál küllőalakba összefutó , u,n:
Drótborda tartya mereven . A drótbordát és a rostaszövetet , 10-cm széles szorító abrincesal van a rostakéreghől erősítve . ez is hasított falemezből van . A kéreg ódálán kétfelül , első széle alatt kb , 10cm- re , két lik van , ez a rosta fogantyúja .
2. Kézirostával , általában fehérnépek rostáltak .
3. Elsőbe az öregliki törekrostát falapáttal telimerték a gamma-
3/a. dából , azt hajlitott derékkal , terpeszállásba , félkörbe forgatva a rostát kirostáták . A szemés a polyva átt folyt a rostán , csak a törek maradt a rostába . A tisztázó rostázás ezután jött . akkor csak félig merték a rostát szemmel , ezt úgy rázták , hogy minden egyes fordításnál , gyors billentő mozdulattal visszafelé rántja a rostát . Ezáltal az apró mag és por , átt folyt a rostán , a szemét és polyva pedig a szem tetejire került , onnan kézzel könnyen le-lehetett szórni . Ugyis rostáltak , hogy egyik tenyerükből a másikba ütötték a rostát . Ezt pofozásnak nevezték .
- 3/b. Nálunk a felfüggesztett rostázás , ismeretlen .
A rostáról is van szólás- mondás : Ha valahun sok csibét látnak azt mongyák : "Annyi a csibéje, mint a rostán a lik !"...
Akinek sok gyereke van , arra is azt mongyák : "Annyi a gyereke mind a rosta liktya " .

XXXVII. AGABONA VIZZEL VALÓ TISZTÍTÁSA.

1. Agabona vizzel való tisztítását : gabonamosásnak nevezték .
2. Régen , amikor még nem pácúták gálicos vizzel a vetőmagot , üszkös kössek vótak a gabonák , az üszkös gabona lisztyét nem lehetett elhasználni élelemnek , ezért köllött megmosni a kenyérgabonát . A vetőmag pacullása után megszűnt az üszkös gabona , azután már megszűnt a buzamosás is .
3. A buza mosásához , szapulóhordót , apróliki rostát , ponyvát és aprófogu gerébgét használtak .
4. Nálunk kapolyon , a kut mellé álitott szapullókba mosták a buzát .
5. A buzát csak száraz napos , szeles időbe mosták , mert akkor száratt gyorsan a mosott buza . Reggel kezdték , akkor estélig megszárat .
6. A kut mellé álitották a szapullót , telimerték vizzel . A buzával 3/4-ed részig tötötték a kézirostát , azt a vízbe tették és ott jobrul-balra fogatták . Ezáltal tisztút meg a buza , a szemét és üszök a vize tetejire ment , egy fújással é-fujták a rotafölül és kivették a vízből . Mikor a vize lefolyt , az udvarra terített pony-

vára öntötték és a gerébgyével elterítették . Napközbe sokszor megkeverték a gerébgyével , estig megis száratt a mosott buza .

7. A mosott buza színe halványabb lett, ezért maratt fönn az a szó-lás- mondás , hogy „Olyan mint a mosott buza” . Ezta szintelen sápat embereknék szoktyák mondanyi .
8. A ponyvárul a száraz buzát , lapáttal szómavékába merték és abbul öntötték a zsákokba .
9. A buza főmérésihöl két ember is ölég vót . Megfogták a ponyva szé- lit, lassu emelléssel a buzát a ponyva közepire folyatták. Mind a négy szélivel ezt csinyáták , akkor a zsákos visszatúrte a zsák- száját és a garnada mellett hajulva tartotta a zsákszáját , hogy a maró gyorsan tuggya bele lapátúnyi a buzát . Amikor félig vót a zsák, a zsákos párszor a földhöl verte azsák fenekit , azután a szómavékából öntözték telli a zsákokot . Mikor egy arasznyi hijja vót , a zsákos átölelte a zsákokot és meg emégette , ráncba szette a zsák szájját , balkezivel megmarkúta a ráncokat , jobbkezivel kóc- mazzaggal betekerte és bekötötte a zsák száját . Utánna eldöntötte.
10. a kiterített buzát tenyér csattogatással és kiabálással védték a madaraktul .

XXXVIII. A MAG KÉZZEL VALÓ TISZTÍTÁSA.

- I.
 - I/a. Nálunk a kézi válogatás nemvót szokás .
 2. Addig rostáták a gabonát , amig tiszta lett.
 - 3.

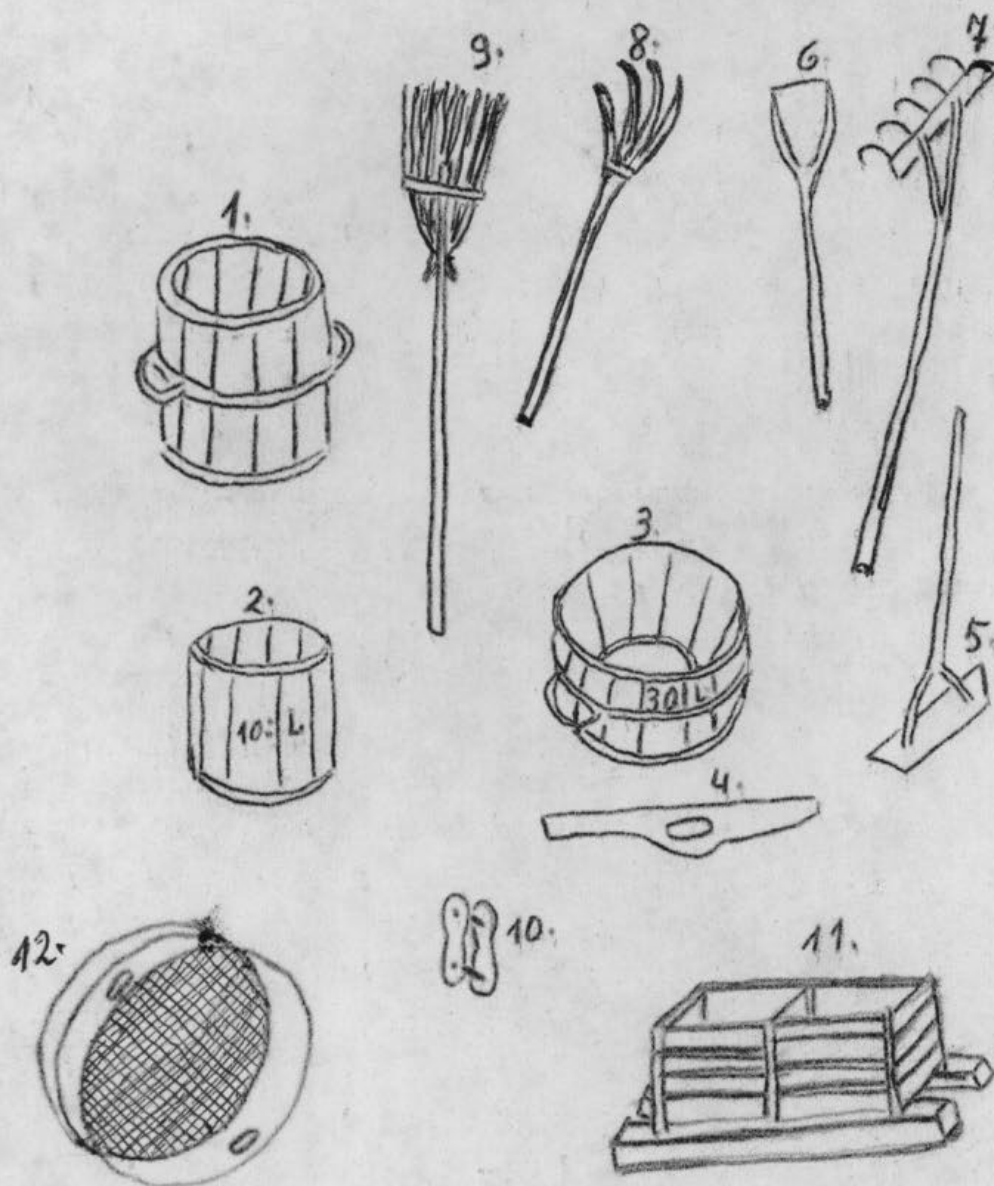
G. AMEGTISZTÍTOTSZEM FELMÉRÉSE ÉS RAKTÁROZÁSA

XXXIX. A SZÓRT VAGY ROSTÁLT GABONA FELSZEDÉSE ÉS BEMÉRÉSE .

1. A szemes gabona raktározási munka , befejező eljárását : FÖLME- RÉS? BEMÉRÉS , ZSÁKULLÁS ÉS BEHORDÁS- nak nevétek .
2. A fölmérés és bemérés , a rostálás után míngyárt következett. csak rosszidó esetén hatták garnadába , ponyvával letakarva .
3. A bemérésen , a gazda családgya , vagy a részes arató vett részt. akinek nemvót aratója , ott a kölcsönösök segítették .
4. A bemérésihöl ; söprüt, falapátot , szakajtót, mercét , fucsit , zsákokot, és fölöző lécet használtak .
- 4/a. A merce faragott dongákbulkészűtt félfenekü edény . A dongák alsó széle fölött bevésett nyillás van , ez a CSINNYA. Ez tartya a fe- nék deszkákat . Három abrincs tartya össze az ódal dongákat , egy lent a csinnyánál , másik , a közepin , ennek akét ódalán két füle van rászegecsülve. Harmadik abrincs , a főső szélínél van . Ehöl tartozik a fölöző léc . A merce nagysága 30-liter . A FUCSI , is

Az alábbi számozott ábrák, a régi cséplés és nyomtatás tartozékai.

- I. szám. FÖLÖNTŐ, nagysága 20-1. gabona méréskor használták.
2. FUCSI, 10-1, nagyságu, mérés kiegészítéskor használták.
3. MERCE, 30-1, nagyságu, félfenekü faedény, gabona mérésre használták.
4. FÖLÖZŐ LÉC, az egyenletes fölmérés tartozéka, szemlehuzásra.
5. SZEMVONYÓ, a rosta szemle folyó elől, a szem elhuzására.
6. FALAPÁT, a szem fölmérésből, a garmadából.
7. HUGÓ GERÉBGYE, ezzel rugódozták ki a törekből a szemet.
8. FAVELLA, szómarázáshoz és törek hordáshoz.
9. NYIRFAÁG SÖPRÜ, a szürü söpréshöl, szem összesöprésire.
10. ZSÁKHODÓ PEREC, a zsák kézenhordására, hossza 25-cm, szél, 15, cm.
11. FIÓKOS HOMBÁR, hossza 2. m 50, cm. szélessége 1-m, magassága 150, cm.
Ez a kisebb gazdák gabona tartója vót.

12. KÉZIROSTA, a nyomtatott, és kézzelcsépt gabona rostáláshoz.

- hasonló dongákból készített félfenekű edény, ezenn csak két abrincs van, az alsó és fősőszélin. Ennek füle nincs, nagysága 10-liter. A szakajtóksár, rozs szómábul font gabonamerő edény.
5. Ha tizedes arató vót, akkor kilenc merce a gazdái, a tizedik az aratóé vót.
- 5/a. Arató és gazda is, minden merce kiméréseután, egy vonásthuzott a saját papirgyára. Így ellenőrizték egymást, hogy mikor gyün a tizedik merce.
6. Amikor géppel csépelt gabonát, a gazda mázsán leméri, az akkor MÁZSÁL.
7. Mikor az asztag hajazása lefogy, zsákaggató a masinásgazda zsák-
tjait telli ereszti és fére teszi. A masinállás befejezésekor azt is lemérik, az összesítés után kiegyenlítettik, hogy melyik fajtából, mennyi rész jár.
8. A mercét a garmada mellé tették, azt ketten falapáttal telli mer-
ték ez vót a tetözött merce. Hogy egyik se csalógyon, egy színező
léccel a merce szélin fölülü gabonát, egy gyors rántással lerán-
tották, ez vót a színezett merce.
9. A színező lécet a merő, a merce fölső peremire tette. Egy rántás-
sal lehuzta róla a fölösleget.
10. Az ilyent; színüttig-teltmercének, vagy színezett mercének nevezték.
11. Rugdosott vékárul, soha nem hallottam.
12. A zsák tartó a zsák száját visszatúrte, a két merő a két külső kezi-
vel megfogta a merce fülit, a két belső kezükkel a merce alá nyulva
megfogták a merce alsó szélit. Ekkor a szélső kezükkel elengétték
a merce fülit és a merce fölső szélire tették a tenyerüket, hogy
s szem a zsákba fojjon. A második merce beöntése után, zsákos
megemegette a zsákot, hogy minél több bele férgyen. A har madik
merce beleöntése után, a zsákos össze szedi ráncba a zsákszáját
melynél fogva megrázza és beköti a zsákszáját és eldöntötte.
13. A szűrűbe egymásra rakták a bemért gabonát.
- 13/a. Ahun közel vót a szűrű, ott fojamatossan behorták a zsákullók.
- 13/b. Telli zsákokat a mázsárul, kettesivel egymásra rakták.
14. Az egymásra rakott bemért zsákos csomót, STÓCBA rakásnak nevezték.
- 14/a. A rakás helire szómát tettek, arra fektettek két zsákot egy-
másmellé. Ezekre másik két zsákot fektettek körösztbe. Így
fájtatták míg 5-6, zsák - sor lett.
15. Rossz idő ben ponyvával letakarták, hogy megne ázzon.
16. Ha az idő engette, még aznap behorták a kamurába.

XL. A ZSÁKBA SZEDETT GABONA BEHORDÁSA.

- I. A zsákulló megfogta a stócba rakott zsákszáját, a mázsáló pedig
a zsák két csücskinél fogva a vállára lendítette. A kocsi fenék

deszkára szómát tettek, nehogy kidörgülje a zsákot. Hat zsákot a szekér elejibe fektettek hosszába, úgy, hogy a zsákszája a szekér középfelé át. A másik hat zsákot pedig a szekér farába, szájával előre fektettek. Így szállították.

I/a. Közelre, sarággya nélküli kocsin horták, akkor a kocsiódala mellé álogatták a zsákokat. A löcsök közé négy- négy zsákot állították, a közepibe még 3-4 zsákot fektettek.

I/b. Távolabbra, hosszába fektették a zsákokat, mert a fölállított zsákokat kidörgüli a kocsiódal. Eccerre csak egy stóc zsákot raktak a kocsira. Hat az elejibe, Hat a hátújjába. Kapolyon nincsenek nagyon messzi a szűrük.

I/c. Nálunk a LÁB - szó, a behordásnál ismeretlen.

2. Kocsi két emberrel való rakódása ugytörtént, egyik a kocsin állt, a zsákuló a vállán vitte a zsákot szájával előre. A vállán levő zsákkal a kocsiódal mellé át és a váll teljes erejéből, a zsák farát átlökte a kocsiódalán a kocsi derekába. Kocsin álló pedig a helire tette a zsákot.

2/b. Három emberrel úgy rakóttak, hogy, két ember szembeával összekulcsúta a két belső kezit, a fölállított zsákot az összekulcsútt kezükre fektették. A két szélső kezükkel megmarkúták a zsák két alsó csücskét és úgyvitték a kocsihol, ott az összekulcsútt kargyuk erős lödítettásával átt dobták a kocsiódalán. Ott a kocsin álló harmadik ember, elfektette a helire.

3. A lerakás ugytörtént, hogy a kocsin álló fölálogatta a zsákot és kiódozta a szájukat. A zsákuló a kocsimellé át, balkeziével erőssen megmarkúta a zsák kiódott száját. Jobb kargyával és vállával alá fordút a zsáknak, úgy, hogy a zsák sújja előre essék, ha garmadába köllött öntenyi, akkor ott elengettem a zsákszáját és az első feliből kiöntötte a szemet, majd a váll erős lökésével előre dobta a zsákot, a két csücskét megfogva kirázta a bennlevő szemet.

4. A pallásra kétszál foszni deszkába vésett deszka lépcsőn körták föl vállon a gabonát, ahun ez nemvót, ott csak a közönséges zápos lajtergyán horták föl. Ezen, bizony nagyon fárasztó vót zsákot cipelni.

4/a. Csigán nem hortak föl zsákokat nálunk.

4/b. Nálunk hágcsót nemhasználtak, nemvót akkora magtára senkinek. pallásra lajtergyán és deszka lépcsőn horták föl a gabonát.

XLI. A GABONA TÁROLÓ HELYE.

I. Kapolyon, a gabona tároló hele a kamurákba beépített deszka hombárok ba, kisznikbe, és garmadába leöntve a palláson vót.

I/a. Vermekbe nálunk senki nemtárólt gabonát.

I/b. A gazdag Rókás Tóth nak vót az udvarába külön épített kamurája.

Meg a Dolláros Dollás Imrének . Ezt azért monták Dollárosnak , mert Amérikába gazdagodott meg és sok ilyen nevű vót a faluba . Nagyon sok hasonló mellék nevű vót Kapolyon .

- I/c. Általában a lakóházzal egyfödél alatt vótak a gabonás kamurák .
 I/d. A kiszebb gazdák és a részes aratók , a szobák lesározott pallásán tartották úgy a kenyér , mint a takarmány gabonát .
 2. Kapolyon , kamura , pallás , hombár , kiszni , vót aneve a gabona tárolóknak .

XLII. A GABONA TARTÁSA VEREMBE .

1. A mi falunkba csak krumplis és répás vermek vótak . Pince helett, nekünk is vót egy kis vermük , abbavót a zóccság , krumpli és a savanyókáposztás tung .
 2. A mienk téglá alaku vót , egyméter mély , teteje sátor alaku, az elejevályogbul rakott és deszka ajtó vót rajt . Ittetőtartó, egy vastag gerenda , ehöl kétfelül támogatott hasított durung fák . Ez szómával beterítve és 30 -cm vastagon befödelve . De ebbe gabona soha nem vót .

(A KÁSTUK)

- 3- tól a 28- as kérdésig , ismeretlen vót a falunkban .

XLIII. A LAKÓÉPÜLETTŐL KÜLÖN ÁLLÓ GABONATARTÓK.

GABONÁSKAS

- I- től a 20- as kérdésig , ismeretlen a számomra . Ilyent sosem láttam és nem is hallottam róla .

XLIV. A GABONA TARTÁSA A LAKÓÉPÜLETBEN VAGY MÁS GAZDASÁGI CÉLU ÉPÜLETBEN .

- I. Keves termékkel rendelkezők , általában a palláson tartották a gabonát .
 I/a A szegényebb emberek azért is a palláson tartották a gabonát mert nemvót kamurájuk . Atornácon nem tarthatták , mert ott veszélybe vót . Az álatok és a tolvajok végett . Akinek vót kamurája az itt is, ott is tarthatta .
 I/b
 I/c
 I/d
 I/e
 2. Akinek kamurája nemvót az a kenyérgabonát is a palláson tartotta . De akinek vót kamurája , az csak a takarmány gabonát tartotta ott .
 2/a
 2/b
 3. A lakóépülettel egyfödél alatt levő gabona tárolóneve, KAMURA, vót . Nálunk minden gazdának vót kamurája .
 4. A kamurába , HOMBÁRBA , és KISZNIKBE tartották a gabonát .
 4/a. Fődre öntve csak a PALLÁSON tartották a gabonát .
 4/b. Ha eső után masinátak és nedves vót a szem, akkor nem öntözték ki a zsákokbul , hanem faröngökre tett deszkára stócba rakták és masinálás után az udvaron , ponyván megszárogatták .

A ponyván gerébgyével keverték, főmerés után a hombárba öntözték. A szegények a konyhába 3-4 -drb ölfára rakták stócba a kenyérgabonájukat, nemcipeték föl a pallásra, mer hamarosan e-vitették a malomba Tabra, megőletnyi. Azér rakták ölfára a zsákokat, hogy a macska aláfegyén, nehogy az egér kirágyya a zsákokat. Akinek nemvót macskája, ott e-saporottak az egerek és sok kárt tettek a gabonába. Ottjelképes vót az a szólás-mondás: "NINCS ITHUN A MACSKA, CINGOGNAK AZ EGEREK". De ahun a palláson garmadába vót a gabona, ottpedig főmeréskor a macskaszart nemgyőzták kiszórnyi a gabona közül. Ez is kárral járt. Erre az a mondás járta: "KÁR? HASZONNAL JÁR!"

4/c. A kamurákba emelvényekre épített HOMBÁRBA, és deszka KISZNIKBE tartották a kenyérgabonát.

5. A nagyobb gazdák hombárgya 3-4 -méter hosszú vastag gerendákba vésett stafnik vótak, ezekből szegették az ódaldeszkákat. Szélessége egyméter, magossága másfél méter. A feneke is stafnikra szegzett deszkából vót. Ezek téglaszög alakúak. A nagyobb hombárok belső ódalaira középtájba két-két lécet szegetek egymásmellé, a magosságába. Ezek közé deszkából rekeszeket csinyátak, szükség esetén ezzel választották el a külön féle gabonát, de ez kivehető vót. Az ilyent, rekesztett hombárnak nevezték. Kamurákba még nagy kádakba, és féfenekü hordókba is tartottak gabonát, amiket bornak nemtuttak hasznányi, valami okná fogva. Ezeket kecskebakra, vagyis kecskelábokra álitották. Ez gerendába vé-betü alakba bevésett lábakon álló álvány.

5/a. SZUSZÉK, nálunk ismeretlen.

5/b. Adeszkból készűt gabonatartó ládákat, Kapolyon, HOMBÁR és GABONÁS KISZNI-nek nevezték. A hombár vastag gerendákba függőlegesen beékelt oszlopokhoz szegegezett deszkaódkból áll, a fenék deszkái nis a gerendákhoz vannak szegeve. Csusztatós választó k különittik el a különböző fajta gabonát egymástul. Ezt téglá oszlopokra, ott helyben ácsúták össze, ezért elmozdithatatlan. Hosszított négyzet alaku, hossza 3-4 - méter, szélessége és magossága másfél méter, födele nálunk nemvót. A GABONÁS KISZNI, két méter hosszú, egyméter széles és egyméter magas deszkából összeszegett gabonatartó vót. A fenék deszkái is az ódaldeszkaódkhoz vót szegeve. Ezt vastag röngfákra, vagy kecskelábu bakokra tették, ezt bárhová lehetett vinnyi. Ezeknek lefolyó nyillásuk nemvót, szék-rül belemásztak ha főmernyi akartak belüle.

5/c. Sem a BODON, sem a SZÖKRÖNY nem ismert nálunk.

5/d. Én snogyi vagyok, de soha nemhallottam egyikről sem.

6. A fából ácsolt gabonatartók szerkezete, különböző vót.

6/b. A rekeszes hombár, téglalábokra fektetett vastag szegletes

talpgerendákba függőlegesen beéket ódal oszlopokhoz szegét deszkaódalokból áll. A fenék deszkák is a gerendákból vannak szegve. Az ódalára függőlegesen szegét lécek közé, csusztatható deszka választja el. Ezen le eresztő nyílás nincs. Fődele sincs. A nagysága miatt elmozdíthatatlan. A gabonás kiszni, egymáshoz szegét deszkából áll. Az ódal deszkái nek a hossza, a szélességgel van össze szegve, a fenék deszkák köröskörbe, az ódal deszkákhöz vannak szegve. Ezt is álványra, vagy lábokra teszik. Ez elmozdítható.

7. A hombárok tégla lábokon a falmellet átak a kamura hosszába. A kiszni, gabonás hordók faálványokon, u.n: Kecske lábú bakon átak a kamura szélességibe.
 8. Hombár talpfának való és az ódal oszlopoknak való fájja, minden gazdának megtermett a saját erdején, az ódaldeszkának valót pedig a Tabi fakereskedésbe megvette.
 - 8/a. A hombárokat benn a kamurába a helén álitották össze, azt egybe vinnyi nehézet.
 - 8/b. Nem vásáron vették othun csinyátatták áccsal.
 9. A hombárt sehunnan nemhozták, mindenki othun csinyátatta.
 10. Azért álitották a gabona tartókat emelvényre, hogy a macska hozzáférhessen, könnyen egerészhessen. Sokan sündisznót is fogtak és hazavitték, mert az is jó egerésző. A kamura ajtó szarfa mellett akkora likat csinyátak, aminn a macska bebújhatott, ezt macskalíknak nevezték.
- II. Ugy óvták a rovaroktól a gabonát, hogy a régi gabonát tisztára kisöpörték a gabonataratókból, rossz lábosa paraszt tettek, arra erőspaprikát, viaszot, áslangot tettek. A katolikusok kértek tömjént a plébánostól, avval is füstölték. A hombár vagy a kiszni fenekire tettek a füstálló lábost, tetejét ponyvával letakarták, hogy a füst jólátjargya és a résekbe bújt zsizsikeket e-puszticcsa. Amellik nek az ilyen füstpő is sikerűt élve kimeneknyti, arra e-lehetett mondanyi hogy: "Kerűlli, mint az ördög a tömjén füstöt."

H. A SZAIMA ÉS A TÖREK ÖSSZERAKÁSA

XLV. A SZAIMA ÉS TÖREK CSOMÓJA.

- I. Az összerakott szalma és törek csomójának: KAZAL, a neve.
- I/a. A zsuppénak: DEPÓ.
- I/b. Az alomszalmának: SZÓMAKAZAL.
- I/c. A törekének: TÖREK KAZAL.

Az alomszóma ha hosszikás szeglet alaku, akkor KAZAL. Ha gömbö alaku, akkor BAGLYA a neve. A törek csomó, mindig KAZAL.

2. A kazal alaktya hosszikás négyszög, vagyis téglalakú.
3. A kazal rakáshoz: Négyágu vasvella, háromágu hosszinyelű vasvella, a kazaltetőzésére petrence rudak, följáródeszka, és lajtergya.
4. A szómahodó vasvellának, 30-cm, hosszú négyága van, nyele 120-cm-hosszi, 3-cm, átméretű sima gömbölyű fábul van. A kazalok és a szómahodók szerszáma. Kisebb kazalok rakásakor és a kazal tetőzésekor használták. A hosszinyelű három águ vasvella ága, 30,cm hosszú, nyele 220,cm hosszú, 3,cm átméretű gömbölyű akác cuhángból készült. Ezt csak a magas kazalok tetőzésekor használták.
5. Tőrekrakáshoz; négyágu favellát a tőrek fölszórására, használtuk.
6. Nálunk a SZÜRÜBE rakták a szómakazát.
- 6/a. Tető alá csak a takarmányt rakták.
- 6/b. Az alom szómát mindig a szabadba rakták.
7. Az árpa és zab szómát, PAJTÁBA rakták, akinek vót nagypajtája.
8. A ház udvara végibe lévő SZÜRÜSKERT-be rakták nálunk szómát.
- 8/a. Falunkivüli közös szürü, nálunk nem vót.
- 8/b. Mindenki a háznál lévő SZÜRÜBE.
- 8/c. Kapolyon csak a Fülmer Gyuri lakott a falun küli tanyán.
Annak a tanyája melletti szürüjébe rakták a szómakazalokat.
9. Az alom szómát, SZÜRÜBE. A takarmány szómát PAJTÁBA, tartották. Ha a takarmány szómát is az, Isten egealá rakták össze, akkor azt, alom szómávat tetőzték be, nehogy a takarmányszóma rohagyon.

I0.

I0/a.

I0/b

I0/c.

Nálunk, a faluba van mindenki szürüje.

II.

II/a.

II/b.

I2.

I2/a.

I2/b.

A szürübül naponkén, a tragacson, kötéllel lekötve mindig vittek be amennyire szükség vót. Télen pedig gyalog szankóra tettek egy köteg szómát és avval huzták be a szürübül és az istálló sarokba tették, onnan használták el alomnak. Disznó pörküllésekhöz, istángba kötöttek nagy csomó szómát, azja meg ött disznóval együtt, a kocsira tették és a házaktul és szürüktül távoli helyen pörkülték meg a hizódisznókat.

I3. A szómát senki nem örözte, mert mindenkinek vót szómája.

I4.

I4/b: Nem vót szóma csósz.

I5. Kapolyon, két hozzáértő ember vót a kazalos, ezek kilépték a kazal helit. Már az asztag nagyságául tukták, mekkora kazalt köll kezdenyi. Kilépték a kazal szélességit, négy-öt, lépésre kezék

- a kazal szélességét . A kazalos egy vella szómábul türést gyürt a kazal sarkára tette , rálépett az egyik lábával és addig rajt át, amig egy vella szómával lefoglalta a türést , a másik kazalos a másik sarokra hasonlóan tüpest tett . Utánna a türések közit berakták szómával , majd az ódalait rakták végig , ezután a közepit berakták , ezzel megvetették a kazal ágyát . Ezután a kezdő sarkon fojtatta tovább a kazal rakást .
16. A szóma kazal fenekit általában , négy-öt lépés szélesre ^tkezők , hossza a szóma mennyiségétül függött . Íkevés szómát kevek alaku bag-gyába rakták, ezt körbe ráburogatással rakták , ehhől nem köllött türést csinyáni .
17. sarok türést csinyál a kazalos , íkazal sarkán elhelyezett szóma türésekkel . Ezt azér csinyáják , hogy a szél megne bontcsa a kazal végeit .
- 17/a. TÜRÉS a neve , a kazal sarkaira e-helyezett szómacsomóknak .
18. Amig a fődrül főtutták szórnyi a hosszinyelü vellával , addig a fődrül rakták föl , hamár avval seérték el, akkor lajtergyát támosztottak a kazal ódalához arra fölát egy ember annak adogat-ták föl , vellaszám a szómát . Az egyik kazalos a kazal szélin áva befordította a föladott szómát és a másik kazalosnak dobta . A lajtergyán álló az üres vellát nyelivel lefelé , lecsúsztatta a kazal ódalán .
- 18/a. Ha már olyan magos vót hogy egy lajtergyán álló nemérte föl, akkor két ember át egymás fölé a lajtergyára és azok adogatták föl , kézrül- kézre a vella szómák t . Az üres vellákat ekkor is nyéllel lefelé csusztatták le a kazal ódalán .
19. A kazal ódalnézete a tető kezdéséig függőleges vót , majd mindig keskenyebb , sátor alakú a teteje .
20. Mikor a kazal függőleges ódala ólég magos vót , a kazalos a sarok türéseket fokozatossan összébb tette , ezáltal keskenyedt a kazal teteje . Addig rakta amig két türést egyel befoglalta, ekkor végig berakta a kazal tetejit . Végig hegyesnek köllöttlennyi, nehogy az esső belemennyen .
- 21 . A betetözött kazalt végig tiporták a kazalosok és ross szómával végig terítették , a két végibe egy-egy hegyes karót sürtak , nehogy a szél lefújja a tetejit . Utánna összekötözött áztatott zsupp kötéllel , másfél méter távolságba lekötözték .
- 22.
- 22/a. A vizesbordóba áztatott összekötözött zsuppkötéllel kötöz-
22/b. ték le a kazalt , a kötelek végire fadurúngokat kötöttek az
föta le a kazal ódalát
23. Nálunk csak a réteken a szénabag-gyákat szoktuk sodrott kötél-
lel lekötözni . Egyik, kezibe vett egy csutak szénát , a másik,

a kötéleresztő zenn átvett egy összesodort szénacsomót és az közé egyenletessen eresztetten a bag-gya ajjából a szénát .

A tekerő , a kezibe levő szénacsutakkal állandóan jobbra tekerte az eresztett szénát , ahogyan nyótt a kötél a tekerő azzszerint hátrált nehogy a kötél össze gabanculógyék . Amikor elég hosszú lett a kötél , egy lendítéssel fődobták a baggya tetejire , a két végire szénából cújbókot tekertek és azt a baggya ódalába bedugták, hogy a szél lene dobgya a bag-gya tetejit . Ezt nevezték nálunk kötél eresztésnek , ehhol semmiféle eszközt nemhasználtak .

24. Nálunk , semmiféle tekerőt vagy kallantyut nem ismertek .

25. A z összekötözött áztatott kötelet fölatták a kazalosnak , az a kazal tetejin köröszkül le engette kétfelül , ott durúng fákat kötöttek a kötél két végire , az fogta le a kazalt . Másfél méternyire rakták ezeket a lekötözö köteleket a kazalra .

26. A kazal végire tűzött karókra , a kazalos szómából egy csomót kötött, ezt CUCÁNAK és GICÁNAK is nevezték .

27. A szómaglyát vellánként körberakott szómából úgy raktyák , hogy a baglyarakó körbe tiborgya körberakott szómát . Utánna a közepit rakta be , utánna meginn körbe burogatták . Ember magosságig függőlegesre rakták , utánna folyamatosan szükítette a tetejit , Ha ulyanmagos vót , hogy a rendes nyelvű vellával nemtutták fölannya a szómát , akkor a hosszinyelvű kazalrakó vellával adogatták föl a szómát . Amikor elég hegyes vót a csuccsa , akkor ezt is , összekötözött áztatott zsuppkötéllel köröszkül- áttul lekötötték , nehogy a szél ledöncse a tetejit .

27/a. A szóma baglya részei : az alja , ódala , teteje , csuccsa vagyis hegye .

28. Összekötözött , áztatott zsuppkötéllel köröszkül- áttul lekötötték . A kötelek végire szómából cújbókokat tekertek , azt a baglya alá gyömöszüték hogy a szél e-ne döncse .

29. A nyomtatott és régimódonn elcsépütt gabona törektyit és polyvát a szómától e-különitve , födött helyen táruáltak .

29/a.

Mivel a csépütt és nyomtatott gabonának kevés törektye és poly-

29/b.

vája vót , a szómától e-különitve az e- célra csinyátt un:

29/c.

polyvággunyhóba táruáltak , mivel a szarvasmarhák részire igen fontos takarmány vót .

30. A polyva és törek tartására , polyvággunyhót csinyátak . vastag ágas végü durúngfákat ástak le , négyzet alakba , ezekre rudakat raktak és szómával berakták a tetejit . Az ódalait vékony ág-
ból befonyták . A szómakazat , ennek a tetejire rakták . Az ajtaja elejbe két cüjeket vettek a földbe , az mellé deszkából tákútt ajtót tettek , hogy a tikok ki ne vájják a polyvát .

31. A gépi cséplésnél , a nagyobb kazalt a géptől távol eső végén
 31/a. késztek raknyi . Ha petrence rudakon hordták a szómát , akkor
 31/b. a srégen rakott kazalra deszkafőjárón hordták a szómát . Ha
kisobb kazat raktak és vellával hordták a szómát , akkor az
 egész kazat megkezték , ha afődrül nemérték föl , akkor laj-
tergyárul adogatták föl a szómát a kazalra . A nyársal hor-
 dás nálunk ismeretlen .
- 31/c. Eleváteros masina régen csak urasági pusztákon vót , nálunk nem .
32. Gépi cséplésnél , általában TÜRÉSES végűek a kazalok .
33. A türött végű kazalok végei négyszegletesek , a sarkokra szó-
 mábul türéseket tesznek hogy észél megne kézhesse a kazal végét .
 A körbe rakott szómát vellánként burogatták egymásra nálunk
 csak a Baglyakat rakták így .
34. A petrence rudon hordott kazal szélessége öt lépés , vagyis
öt méter .
- 34/a. A vellával hordott kisobb kazalok feneke , négy lépés , széles .
- 34/b. (Nálunk a nyársallás ismeretlen .)
- 35 . A kazal szélessége a szóma mennyiségétől függ . Ha több a szó-
 ma akkor öt méter széles , ha kevesebb , négy méter széles .
 Egy normális nagyságu kazal hosszába mérve , egy öl , vagyis
 két méternyi kazalbul , jó két rakott kocsi szóma kigyün .
36. Kapoton , petrence rudakon hordták a szómát . Itt a kazalos által
 irányított helyre a sarokra tették az első petrencét , a máso-
dikatt közvetlen melléje , hogy a széset is lefoglajja . A har-
madik petrencét a másik sarokra , a negyediket ez mellé , az ötödik-
kela közepit lefoglajják . Ez a kazal megkezdett vége . Ezután az
 ódalaira szérül teszik a petrencéket , majd az egész fenekezés t így
 folytatták . A következő sornál már türéseket tesznek a sarkokra
 a kazalososok , ezután már vellával igazgatják ná a szómát .
 Ahogy magosodik a kazal , úgy nyúllik előre hól az egyik , hól a má-
 sik fele . Mindig a hosszabb és magossabb felire tették a deszka -
főjárót , ezenn hordták a szómahórdók a petrencéket , sőt , akik
 a töreket nem takarmánynak hanem alomnak szánták , ott a töreket
 is ezen hordták föl a törekhórdók a kazalra .
 Amikor a kazal végénél elérték a kazal ódalának szánt magosságot
 akkor a kazalososok a sarok türéseket fokozatosan bellyebb tették .
 Utánna a közepit berakták , vagyis KIBÉLELTÉK és megtiporták .
 A kazalos csak arra vigyázott , hogy a kazal ódala igyenes legyen
 és a közepe jól kilegyen béleelve , mert akkor nemdűt el a kazal
 bármekkora szél fűjt is . A ledűt szómakazarul nóta is vót ,
 ezt minden nap dél felé ē-szoktuk danúnyi , igyszál a nóta :

" Gépész uram áliccsa le a gépet .
 Édesanyám meghozta az ebédet .

Korán van még , nincs még itt az ebédnek az ideje !

Éppen akkor fél tizenkettőkor, ledülött a szómakazalteteje .

Ledülött a szómakazal teteje .

Barna legény rakosgatta fölfele .

Igazgatta de rakosgatta , le-le néz az aljára.

Azóta , egy barnapiros kislánynak , fáj aszive majdmeghasad
utánna ."

A kazal tetőzésit mindig lajtergyárul adogatva fejezék be .

Amellik gazda nemadott a szómahórdóknak, egykis torok öblített, ott a gazdának köllött a kazát lepucúnyi és lekötöznyi , masinálás után. Ott borzassan hatták a szómakazát a masinások .

37. A nyársallás minálunk ismeretlen vót , ezért a 37-~~től~~ a40- es közötti kérdésekre felelni nemtudok .

40. A törek és polyva szabadba összerakot csomóját : TÖREKKAZAL-nak nevezték , A polyvát mindenki polyvágunyhóba rakatta .

41. A töreket külön rakatták a gazdák a polyvátul, csak a zabtöreket rakatták a polyvaközé . A töreket a kazalvégibe burogatták a törekhórdók , mégpedig úgy, hogy a törekhordó saráglyát mindig fölfelé húzták kiburittáskor . Időközönként négyágu favellával főszórták , végzéskor a szómahórdók szómával betetőztek .

42. A töreket sokan a szómakazal mellé rakatták azért is , így

42/a. az egyik ódalát a szómakazal védte . Akkor csak a másik

42/b. ódalát és a tetejit köllött szómával betekarnyi. Ez a ka-

42/c. zal ódala mellett srég tetejü vót , rudakat támogattak mellé az védte a szélvihar ellen . A polyvát általában polyváguny-
hóba tartották , ott védve vót mindentől .

43. Kapolygon , a törek kazal végire nem tűztek CUCÁT .

44. Nálunk közös szürü nem vót , a szürüskertből naponként nagy vesszővékába horták be a szecs-kázáshoz szükséges töreket és polyvát . Ott a szecs-kás ládába összekeverték , vágottrépával , vágott kukorica szárrel és darával .

45. A törek kazát a tikoktul, disznóktul , kévékbe kötött kukorica szárral rakták körül , avval védtek a kártevőktul .

./.

A nyomtatásról , az a mondás maratt fönn , akik valahól élelemmel bántak , azokra mondták : " A nyomtató lónak sem kötik be a száját " .

Aki szapora beszédü , azokra mondgyák : " Úgy jár a nyelve , mint a cséphadaró " . A nagybeszédü asszonyok ra pedig azt mondgyák:

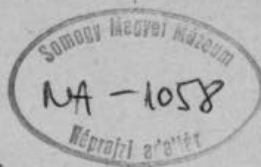
" Akkora nyelve , mint a falapát " !...

VÉGE .

Tihany .1975 .

Irta : Pintér Pálné . Tihany .

Visszhang u.I.

S z e m é l y i l a p

az 1975. évi XXVI. Országos Néprajzi és Népvédelmi Gyűjtőpályázatra beküldött pályamunkához.

A pályázó neve és foglalkozása: Pinter Pálné, htb. Néprajzgyűjtő

A beküldött pályamunka címe: "Nyomatás, cséplés Kapolton" és "Mórbécső" a művelődéssel

A gyűjtés helye, ideje és egyéb körülményei: Saját visszaemlékezetem szerint, és a Kapolton élő nővérem segítségével írtam 1944-45-ben és 1945-46-ban a nővérem nevére: özv. Valtér Jánosné, 75 éves.

A feldolgozott témakörben olvasott forrásmunkák:

A pályázatban felhasznált irodalmi forrásmunkák:

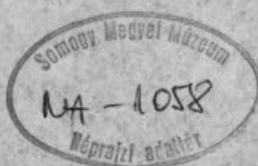
Adatközlők: Saját emlékezetem szerint írtam, nővéremtől csak a birtokoság kedvéért kérdeztem meg néhány dolgot.

Résztvett-e más pályázaton a benyújtott pályamunka? "A Mórbécső" című pályázatát, a Néprajzi Múzeumba küldtem be, mint kötelező pályamű. A "Nyomatás, cséplés, Kapolton" címűt csak a Kaposvári Múzeumnak küldtem. További gyűjtési terveim.

Régi fafaragások épületek fényképezése, mivel az apám is nagymértékben foglalkozott a cifra gangok és Veronidák készítésével. és a "Régi pánthor szokások Kapolton" és a "Népi gyógyászat" és a "Népi hagyományos táplálkozásokról és hiedelmek" (folyg melyiket tudom befejezni, azt még nem tudom).

Kelt: Tihany, 1945. Szept. 10

Aláírás: Pinter Pálné
Lakáscíme: 8237. Tihany
Visszhang u. 1.

Gyermekkori visszaemlékezései szerint írta : Pintér Pálné . Tihany
Visszhang ut. I.sz, lakos .

Somogy megyei Kápolya községben születtem , 1912 -ben. Anyám Bálványos-
ról költözött haza a szülői házban , én azután születtem .
Születésem után szüleim különváltak éltek. Üreg szülém özvegyen
élt a Nyugati sor ,20- as számú házában . Mivel csak két utcája
volt a falunak , nem volt másnevük csak " Nyugati " és " Keleti " sor.
Üreg szülém neve : özv. FABIÁN Jánosné volt . A lakása két szoba,
egy nyitott konyha , egy kamura és fészerből állt .

Az utcafelüli 6 x 5-méteres szobában anyám Balogh Gyuláné lakott
hat gyermekével . A hátsó , vagyis a nyugati szobában a nagybátyám
FABIÁN János lakott öt tagú családjával . A nyitott konyha keleti
felét mi , a nyugati felét a nagybátyámék használták .

Üreg szülém a kamurában lakott egyedül . Fekvőkéményt csináltak
a pallásra, így ő is tudott fűtteni .

1916- ban , árendásokat fogadott a mi szobánkba . Egy asszonyt a
három gyermekével , kinek háburuban volt a férje . Krisztián ~~Mikólyné~~
volt a neve . Így tizen-egyen lettünk a szobában .

A ház utcára néző csucsifalán , két - hatfiókos ablak volt .

A plafonja mestergerendás volt , ez a szoba közepén volt . Ez volt
a meszve . Az ajtón belül a szobaközepére vertek egy karót , egy-
kampós vas szeget pedig a mester gerenda alá , a két ablak közé .
Ezekre kócmazaagot kötöttek , evvel volt elválasztva a szoba .

Üreg szülém rávót szorulva arra a kis pénzre , amit a fél szo-
báért kapott , mert sem tőlünk , sem a nagybátyáméktól nem kért áren-
dát . Szegény anyámnak elég volt a hat gyereket nevelni , egyik
gazda mosóteknőjétől a másikhoz ment , hogy a betevő falatott elő
teremtse számunkra .

A szobabelsők a következő butorzatból állt . Egy sarokpad és az
asztal , a szoba délkeleti sarkában , a két ablak között. Mert az
udvarfelüli déli oldalon volt a harmadik ablak . A pad végénél
egy ágy , az mellett egy sublót , a délnyugati sarokban pedig
egy kis kácsi az ajtó mögötti sarokban . A keleti oldalon a pad
végénél még elfért az egyik szék , a másik az asztal mellett volt.
A sublót kétfiókos volt , felsőben a ruháink voltak , az alsót este
kihúzták és két testvérem abban aludt egykis letakart szőmánn.

A padmellé a székre egy deszkát tettek éjjelre és a másikkét
testvérem azon aludt . Az ágyon a legidősebb nővérem feküdt édes
anyámmal , én pedig körösztbe az ágylábbban , mert én voltam a legkisebb.
Lefekvés előtt az ágyterítőket fölakasztották a mestergerendába vert
szegekre .

A szobatársunk is olyan szegény ördög volt, akárcsak mi. Nekik semvolt egyébük, egy asztal, két szék, egy sublót és egy kászli. ^{1. ágy.} Az asztalt az ágyelő tették, mert padjuk nemvolt, így a három gyerek az ágy szélén ülve evett az asztalnál.

Náluk is kettő a sublótfiókban aludt, három pedig az ágyon. Az ő felükön a z észak nyugati sarokban volt a rakott sparhelt. / Régen porheltnek mondtuk / Ezt közös használattal adta ki öreg szülém, így mi is azon főztünk. Ha valamiért mérges volt a Mária néni, akkor félre lökte a mi fazakunkat a porheltten. Lefekvéskor mindig imátkoznunk kellett. Nemtudtam gyerek ésszá^l fölfogni, hogy azok miért térdepülnek az ágyelőt^t és miért mondják el olyan sokszor az imát?

Egyszer megkérdeztem édesanyámtól, azt felelte rá: - Azért kis lányom mert azok nemfogadnak szót az anyjuknak. Azután minden este azzal fogadtam édesanyámat ~~este~~ mikor jött haza a napszámból: - Édesanyám én szótfogadok én! Félttem hogy nekem is lekölli térdelni és sokat imátkozni.

Csak később tudtam meg hogy a katolikusoknál ez a szokás. Mi reformátusok voltunk.

Háboru után hazajött a szobatárs férje és a mi apánk is visszajött hozzáⁿk. Öreg szülém is meghalt azon a nyáron, így mi rendelkezettünk a szobával. Szüleim kiadtak a Krisztián családonn, így miénk maradt a nagy elsőszoba, a nagybátyáméké pedig a hátussó szoba és a kamura. A konyha és fészter feles lett.

Háboru után csinyát apánk két ágyat, mert nemfértünk el másképp. Öreg szülémtől pedig örököltünk egy ómarjomot. / szekrényt mondták ómarjonnak / Később almáriumnak nevezték el. Így lett egy szoba butorunk.

A szoba mennyezete mestergerendás, deszkázott volt. Sárgára meszelt volt a mennyezet és a mestergereⁿdás is. Téltre mindig pogácsa almával raktuk tele a gerenda tetejét. A porhelt fölé pedig ^{füvés}szel^t apánk egy félméter hosszú vé- alakú befűrészel^t léce^t. Vagyis evőkanál tartó. B- Io, fordított vé- alakú befűrészel^t és azt kivéste belőle. Ebben áll^tak az evőkalányok.

A kalendárium is a mestergereⁿdán volt, meg, édesanyám birkanyiró ollója is azon volt, rongyba betekerve. Az ódalába vert segek^{re} pedig apánk kalaptya és sapkájja vót akasztva.

A gerenda aljára egymásmellé szegelt köt szijjba, pedig a disznó élő kések vótak fészúrva. Télen ciroksöprű kötéskor, a mestergereⁿdára kötött kötél segítségével csinyáta a ciroksöprűket.

Télen még hintáztunk is a felkötött kötélén, ha nemvótak odabenn. Falai tömöttek voltak, vagyis agyagból sújkoltak. A szoba fala mésszel meszelt fehér volt. Diszittés nélküli volt.

Vak ablak nem volt benne ,. A konyha fala halvány sárgára volt meszelve , piros és zöld festékbe mártott tolleöprével szokta édesanyám cirmosra befröcskölni , az volt a pingálása .

Később kettévágott nyers krumpliba , virág mintát vágott és azt mártotta a festékbe , utána a falhoz nyomva ott maradt a minta .

Az volt az érdekes hogy soha nem volt az egész konyha egyformára pingálva , mert az anyukám az ő felét nem engedte nekünk bepingálni . Ő , a meszallót nyomkotta rá a sárga falra , ettől fehér pöttyös labdák lettek a falon .

Amikor én kezdtem nagylánykodni , a 27- es év után , láttam a faluban pingált szobákat , konyhákat . Elhatároztam hogy én is kipingálom a konyhát , abban az időben elég jól rajzoltam .

Karton lapra rajzoltam szép mintát és azt borotvával kivágtam .

Akkor még a nővérem is otthon volt , ketten neki áltunk pingálni .

Egyőnk a mintát nyomta a falra , másőnk kalácskenyő toll egsettél menté a mintát . Nagyon szépre sikerült , büszke is voltam rá .

Ezt évente változtattam ~~magam~~ 1937- ig , akkor mentem férjhez és jöttem Tihanyba . Rá két évre földig égett a házunk , mindenünk porrá égott . Utána minden megváltozott , új gazdája lett a háznak Csibrik Károly személyében , ő volt a sógorom .

padlózata földes volt , ezt áztatott ^{agyaggal} kenderkóccal minden szobáton főszikáltuk . Előben a fal ajján húztunk kétunnyi széles csikot , utána szépen cifrázva sikáltuk a szobafődet , konyhát és tornácot hasonlóan főszikáltuk .

A szobafődet minden söprés előtt likas bögrébe öntött vízzel öntöztük föl . Mi lányok sokféle mintára öntöztünk .

Nyólcas , dupla nyólcas , cifrázott nyólcas , lóherlevél , bekeri-
tett lóherlevél , cifra karikás , szimpla karikás és egyéb mintákat öntöztünk a födre . Megpróbálom lerajzólva mellékelni őket .

Az öregebbek a tenyerükbe öntött vízzel főcsülték le a földet , azok nem vesződtek a mintás öntözéssel .

A házunkon három ablak volt , 2 -a keleti csuesfalán , 1- a déli falán . Fenyőfából készült , kétszárnyas , 6-fiókos szimpla ablakok voltak . Télre zsuppszómából ablakvéddőt csinyátunk .

A mai nádpadlóhoz hasonlóan , erős spárgával négy-öt helyen összefonytuk , az ablak nagyságához mértenn .

Ez , lámpanyújtás után az ablak külsőjéhez passzitottuk . Ez nagyon sok hideget elfogott , pácákkal odaszoritottuk nehogy a szél ledobgysa éjjel .

Az ablakban belül , hitvány rongyokat össze tekerve tettük az ablak ráma alá , a lefolyó pára fölítésására . Ezt naponta közlött cserélni , nehogy leázzon a fal tőle .

Mióta eszemre emlékszem muskátlik mindig voltak télen az ablakba. Nyáron a fődbe vert 4- karóra szegelt deszka virágtartón áltak a muskátlik ./ így mondtuk régen ./

Mintás rózsaszín kartony firhang vót az ablakunkon . Ez kőszárv nyas , a felső részén fodros . Hívek unnyi vastag borza ágra rá hzva, melynek a végeikre kis gömböket csinált apánk .

Az ablak mellé kőfelül , cérnakarikákat szegeltünk a falba , napközben ezekre hajtottuk a firhangokat.

A szoba ajtó bükkfa deszkából készült és a maga színében fes tetlen vót, mérete kb , 180 x 90 - cm - vót . Nyáron piros karton ágyterített akasztottunk az ajtóra , a bogarak ellen .

A mi szobánk lakó szoba vót . Csak az egész épületet mondtuk háznak , a szobát az öregek és fiatalok egyformán szobának monták . Az előbbre említett szabad konyha ajtaja , két külön nyitható fél ajtó vót , az alsó egy belső riglivel záródott . / atoló zárt mondtuk riglinek ./ Afelső ajtó kulccsal zárható kilinesen záratu volt . Ennek a közepén volt egy margaréta alakú faragott diszittás , melynek a közepibe egy gömbölyű fogantéku vassgömb vót .

Az ajtó mellett jobbról a mi vizes padunk ált, balról a nagybátyá- néké . A szabad kémény alatt egy kemence , mellette kődalt a falmellett rakott porhelt , előttük méter hosszú , 60 ,cm-magos tűszel . / a tűzhelyt mondtuk tűszelnek ./ Ennek a dőli végén egy katlany , benne a vassfazék . A kéményt tartó oszlop falak on vastag fagerenda tartotta a kémény bolthajtását .

Ebbe a gerendába vert hosszi vasszegekre tett deszkán áltak a cserép edények . Cserép tálak fölőlogatva és a cserép bög- rök , amiket csak nyáron ebédhordásra használtunk . Mert azokban nem hült ki hamar az étel , ha messzire köllött viunyi .

A kemence fölötti bóthajtás alatti falat zödre szoktuk mesányi . A rózsás cserép tányérokat oda aggattuk föl , a falbavert szegekre . A kemence és a porhelt közötti , kemence sarokba szoktak a ludak kotlani , vagyis költeni . Deszkával kerített fészekben , nahogy a görény megfújasa a kotlás ludat az óiba .

A konyhában csak námedlik voltak , azoknak kis hely köllött , adkon szoktunk üldögényi a konyhába és nyáron a pitarbann .

A kémény alatti bóthajtásos részt , áztatott fehér agyaggal szoktuk havonta mesálni . A kemence elejét fűtés előtt a szánk- ba vett vízzel bugdostuk le és utánna hamuval beszórtuk .

Ezt azért csináltuk hogy ne legyen füstös a kemence eleje , mert amikor kisült a konyór lesöpörtük a hamut róla és szépen le meszeltük utánna , nem vörösödött átt a füst . A kemencét mészsel meszeltük , csak a bolthajtásos részét meszeltük agyaggal a konyha belső felének .

A bolhajtást tartó vastag gerenda belső felé, szintén nagy vas szegekre fektetett deszka vót, azon voltak a főző fazekak lábosok egymásra burogatva. A porhelt fölé két szegre kötött mazzagonn a fődök álltak sarban.

Fölötte egy szegre akasztott kalánytartó, dió nagyságu liggalt bádognul. Szélességében négy lik vót, hosszában öt, összesen husz. Ezekben álltak az evő és a főzőkalányok ^{nyáron} a fakanalat főzőkalálynak monuk. / A kések és evő vették, egy téglá nagyságu szegletes, fahéngbul fonyt tartóban vótak, ez is két szegre vót akasztva a sporhelt fölötte.

A sodró deszka a konyha ajtó mögötti sarokba, a vizespad fölé akasztva át egy szegre akaszva.

A kemenca ajtó előtt vót egy 60 x 40 -es tüszel, magassága 30-cm. Erre tették a sütőlapátot és ugy burították rá a kenyeret a szakajtóból, mielőtt berakták a kemencébe. Ezen a tüszelen szerettünk legjobban üdögnyi.

A szoba uccafelüli részit nevezik "első résznek". Attul függ ^{getlenül} hogy a ház az ucca keleti vagy nyugati részin fekszik.

A miháznak a nyugati sor nyugati oldalán vót. Így a keleti rész vót az "első rész". Ha minden napos vendég, szomszéd jött, azt a hátussó ágyak előtti székekre üttük le, ha valami hivatalos személy, vagy idegeny személy gyütt, azt az első ágy előtti cifra üléses deszka székre üttük. Tulipányok vótak ezekre a székekre főtve.

Belépés előtti bekopogás után a "szabad!" felszólítás után, a szoba ajtón belül szokás vót megányi. Csak a háziasszony által mutatott ülőhelyre ülhetett mindenki, ez akkor is szabály vót.

A kóregutók és cigányok csak az ajtón kívül állhattak meg.

/ ezektől mindenki félt, mert sok főreg vót bennük /

Az asztalmögötti padon általában a gyerekek ühettek. Az apa és anya az asztal külső felin, széken ült.

A szoba észak-nyugati, vagyis a hátussó sarkába vót a rokott porhelt. Októbertul - április végéig ebbe tüzetünk és ezen főztünk. Alatta bóthajtásos üreg vót, abba vót a vágott fa.

A porhelt a szoba hosszába állt, ajtaja a keleti végin vót, ott állott a tüzre raknyi. Aki főzött az rakta a tüzet is.

Májustól - októberig a konyhai porhelten főztünk, csak ha hidegre fordút az idő, akkor mentünk be a szobába főzni.

Kender fonyáskor a porhelt mellé hazóttunk, mert a rokka is szelet vert. A gerendákba vert szegekre horgonyzott drótot kötöttünk, télen azonn szárogattuk a mosott ruhákat.

A porhelt mellett délről egy ruhafogas volt fakempókkal. Hétköznap a fölösleges holmik, kabát, belinerkendő loggott rajta.

Unnep napon pedig a hétköznapi, visellő ruhák.

A szoba butorzata a következő sorrendbe vótak: A szoba ajtó mögött egy sublót, kétkihuzható fiókkal. Mellette egy ágy, emellett az első jobbsarokban sarokpad és asztal. Az első két ablak között egy XVIII-dik századbéli két ajtós "ömörjón" amit az Üregszőlőtől örököstünk. Mellette dőlrel egy gömbölyű falóra.

Az "elsősarokba" egy magosra vetett ágy, ez csak vendég esetén vót főbontva. Előtte a két tulipános üléses deszkaszék.

A végénél egy kászli egy ajtós, a kenyér és egyéb élelem tartására. Színe fekete. A többi butor színe mind sötétbarna.

A "hátsó sarokba" a porhelt mellett egy heverő ágy, apánk ezen pihent napközben. A dunyhát nappalra a másik ágyba vetettük róla. Pakróccal vót letakrva a heverő ágy. Előtte egy csomóval befonyott-ülésti szék, a vele szembe lévő ágy előtt szintén hasonló két szék. A porhelt melletti fogas alatt, télen, két sémédi. Nyáron ezek a pitarba vagy a konyhába vannak. Ezvót a szoba butorzatunk 1920-tól, 1937-ig, vagyis amig porrá nem égett mindenünk.

Az asztalon étkezésen kívüli időben csak a vizezkorsó állt. Az asztal alatt a meeskák tányérgya vót. Az asztalon csak ételt tálelni, tésztát gyurni, sodornyi, rétast nyújtanyi vót szabad és tollat fosztanyi. Karácsonykor pedig a karácsonyfát.

A polenkázás és szennyes dolgot nemvót szabad asztalra tonnyi. Ez gusztus és egészség szempontyából is tilos.

A padсарokban a varró kosarat tartottuk. A kenyeret szakajtó ruhába takarva, a kászli fiókba tartottuk. Azért takartuk bele, hogy neszárogyon meg, mert akkor kéthetenkén sült kenyeret ettünk. Gyermek koromban csak vasárnap délután vót az asztal letakarva. Évéskor, csak busnikor vót abrosz az asztalon és karácsonykor. Karácsonykor széles mintás penukosvászon abrosz vót az asztalon, ezt Ujévig nemvettük le. Az asztal négyesarkára az abrosz alá, 3- szem buzát, ugyanennyi rozsot, árpát, kukoricát és babot tettek. az ott vót Ujévig, vagyis kétkarácsony között. Ezt azért tették hogy jó termés legyen a jövő évben.

Ezidő alatt évéskor egy tarka abroszt tettünk a karácsonyi abroszra, hogy az elna piszkújon. Mi kinostuk ezt is ha elpiszkult.

A karácsonyi szemetet a padсарok alá tettük a lapáton és azt apróscentek reggel a disznó ólba dobtuk, hogy sokaet malaccozzon a disznó. Mi éven átt az asztalnál ettünk, mert a fél konyhába asztal nemfért be. Szüleink az asztalfőn ültek, mi gyerekek a sarokpadon sorgyába.

Ha vendégek gyűttek és ott ebédíttek, akkor mi a sublatmellett álva ettünk. Akkor édesanyánk se ült le az asztalhoz, csak amikor a

vendégek már megebédűtek , akkor a konyhába a tüszelre űve ebédűt. Nálunk a férfiak és nők együtt ültek az asztal mellett , a házas társak általában egymásmellett ültek . Mindig a vendégeké az első hely , mindig a fiatalok ültek a belső padсарokba .

Iakodalom esetén a menyasszony, vőlegény ül az asztal főnn , a násznagyok , nyoszolyóasszony ülnek egyik oldalt a vőlegény mellett. A menyasszony mellett a nyoszolyólányok ültek , ezeken túl a többi meghívott vendég . Az ifjúpárral szemközt a meghívott pap, tanító és a szülők . Ezek mellett a legközelebbi rokonság , testvér , sógor , körösztülők .

A körösztülésekkor, vagyis a paszitan , a köröszt komákat útették az asztalfőre , mellettük a szülők ültek , a család többi tagjai mindig az asztal belső részén ültek .

Az ágyak és környékük .

Az ajtó mögötti ágyon én feküdtem édesanyámmal , két nővérem a padmellő tett deszkával szélesített fekhelyen aludtak . Két pokróc vót alattuk , fejük alatt két vánkos , takarójuk dunyha .

A másik hátussó sarokba az apám ágya vót , az mellett a bátyám feküdt . Ezaz ágy nappal heverő ágy vót , a dunyhája nappal édesanyám ágyába vót bevetve és a padon fekvők ágybelije is ide vót vetve nappalra. Ezek előtt az ágyaknak , kukurica csumábul fonyott ülésses székek vótak . Az első ágy a szoba első északi sarkában vót, ebben a használaton kívüli ágynemű vót bevetve .

Ebben csak vendéget fektettünk , ha jött . Ilyen-kor, a két előtte levő tulipános deszkakülésses széket szebbe fordítottuk és arra raktuk a fölösleges ágybelit , mert azon az ágyon két nagy dunyha és hat vánkos vót . A négy vánkost és az eggyik dunyhát a székekre raktuk éjjelre . Ezeknek a vánkosoknak a széle caknisra ki vót varva , akkor az vót a szokás . Mamár ilyent nem látni .

Az első ágyban alul kétsorban vót a hat vánkos , tetején a két dunyha . Ezt először egy lepedővel takartuk le , azt a belső felíre terítettük , hogy a portól és fűsttől védje . A cifra piros bócsi ágyterítő , csak a tetejit és az elejét takarta .

Az első ágy előtt vót a két tulipános deszka ülésses szék . A hátsó ágyak előtt a fakeretes csumábul fonyt székek vótak . A gyerekek részére sámedlik vótak , azok azon udögötek , csak evéskor ültek az asztal melletti padonn .

A sublót-ba a beliner keszkenyőket , ünneplő rétliket , vászonzon gatyákat , péntölköket tartottak . És az ünneplő nadrágokat és a kabátokat , a legalsó fiókba pedig a cipők vótak , mert azt

A sublót tetején az étkezésből szükséges edények vótak .
Kisebb nagyobb bádog tálak , bádog és cserép tányérok és
az ebéd hordáskor használt fél -literes cserép bögrék .

A ruhás szekrénybe , vagy ahogy régen mondtuk : ómárijomban , a
rakódós fele fióktácaiban , a számunkra elkészített staféruna
vót . A felső fiókban a vászon szöttes türülközők és szakajtó ruhák . A középsőben az abroszok és lepődők , az alsóban
a dunya és vánkos huzatok , kivarrótt szélű vállon gombos
vászon üngők és összehajtott csipkés alju alsó szoknyák .

Az akasztós feliben pedig az ünneplő felső ruháink vótak föl
aggatva , nazaagra kötözött pációkra .

Az ómárijom tetején , egyik oldaluk az ünnepi alkalmakkor hasz-
nált fehér porcelántányérok vótak tsócbán . Másik felül a
porcelántálcák , pecsenyés tálcák . Közük pedig kávé findzsák
és üveg borospoharak . A hátulján pedig beföttes paradicsomos
üvegek . Akkor még a kompótót csak hírbül hallottuk .

Kiegészítő tárgyak .

A falitükör a z asztal melletti déli falon vót . A kalandá-
rium , és a fontos iratok , levelek voltak a hátemögé téve .
A képeslapok , a sublót tetején levő bögrékhől vótak rakva .
A tükör mellett jobbrul az utolsó vacsora kép , balrul a
Háziáldás , a tükör alatt bibliai feliratos kép . " Igy hú
mindhalálíg és néked adom az életnek koronáját !"

Az első ágy fölött Terenc Jozsef családi képe és Károly király
a feleségével Zita királynéval .

Apám ágyafölött egy pariz falvédő , ezzel a felirással : " én
vagyok a falu russza , egyedül . " ... Ez rá is illett apámra .
mert minden koresetit elitta .

Édes anyám ágya fölötti falvédőn ez vót írva : Jobb a puszi
mint a kása , csak a mama megne lássa ! " Ez fölött egy családi
fénykép , apánk nélkül .

A szoba első falánál , az ómárijom mellett jobbrul vót egy göm-
bőlü keretű falióra , két láncon függő öntöttvas körtökkel .

Türülköző kendő kettő vót a szobában , egy hitvány az ajtóba
vert szegre akaszva , az csak kéztürüllésre vót . A másik a
ruhafogasra akasztva , azt hasznátuk az arcunk türüllésire .
Az egy ajtós kis kászliban tartottuk a szakajtóruhába takart
konyerét , egy cserép bögrében zsirt , egy szakajtókosárban
lisztet , mert kamuránk nevét , zsirt és liszt a palláson vót ,
hogy neküljön mindig a pallásra járni , azért tartottunk a kász-
liban mindenféle élelmet . Krumplit , vöröshajmát , az ágyalatt

egy kis fűzfa vessző vékában tartottunk . Ezt csak télen tartottuk az ágyalatt , nyáron a kemence sarok ba vót ezek helye . Ha kora tavasszal vót kotlás , akkor azt a szobában az ágyalá tett vessző vékába ültettük , ha kikeltek , amig jóidő nemvölt addig a porhelt alatti bóthajtásos , u n : pohelt tikba aludtak . Vastagon fahamut tettünk alájuk , nehogy meg tetvesedjenek . Nap - palra pedig kiszniha vótak a porhelt előtt .

Malacot soha nem vittünk a szobába enni , csak akkor vittük be , ha mi akartuk megenni a malacot , mert finom ám a malacpecsenye !

A takarítás a reggeli szellőztetéssel kezdődött , - az ágyak beyetése után főlöntöttük a szobafödét hogy ne porozzók , utána kisöpörtük és a szemetet szemótlapátra söpörtük és a ganyédombra kiöntöttük . Ez rendes minden napi takarítás vót , utána ha a por leszált letörülgettük a butorokat .

Minden szombaton nagyobb takarítást csinátunk , ilyenkor lepókhálóztuk a plafont és falat , a butorokat vizesruhával lemos- tuk , a porhelt körületit lemezeltük és kisöpítés után asztatot ágyaggal fősikáltuk a szoba , konyha és pitar főgyit .

Az igazi nagytakarítás háromszor vót egyévben , karácsonyra , havétra és ősszel szeptemberbe , a Szenmiháli bucsura . Ilyenkor mindemnt kihordtunk a szobából , mert bemeszeltük az egész szobát . A szómazsákokat friss szómaival töntük meg , a butorokt leporulás után lemostuk , utána petróliomos rongyal bekentük . Eyvel védekezünk a bóhák ellen .

Az ágybelit jól kiporultuk egy hottal , amikor meszélés után még nemszárat föl a fősikált szobafödgye , akkor homokt szórtunk rá és arra hitvány csóllány zsákokat terítettünk , hogy tuggyuk a butorokat bebor-danyi .

Igy csak ősszel és tavasszal lehetett takarítani , karácsonyra csak elhúzkottuk a butorokat és körül meszeltük a felatt . A pla- font akkor nem meszeltük és az ágybelit sem raktuk ki az udvarba , csak a konyhába a kemence tetejire raktuk , amig végeztünk a takarítással . Ekkor a szómazsákok szómáját sem cserétük ki , csak főlörzöggettük a szómáját .

Ágybelit 4- 5 - hetenként kimostuk , de ünnepekre mindig tiszta ágybelit huztunk . A tükör és a faliképek is , nagytakarításhor lettek lepucúva . A tükör főlé tűzött pappir virágot is ha nem lehetett lepucúnyi , akkor másikat csinátunk helette .

A sublat tetejinn is papir virág csokor vót két pohárba .

Nyáron az asztal közepin is állandóan vót virágcsokor , de az élő virágbul .

A világítás kisgyerek koromba , bokszos katulába főlóvaszott

zsírba parget fogybul hasított caikot áztattak, mikor bele-
fagyott, azt égettük lámpa mellett. Mécsesnek, neveztek ezt.
Héboru után már gyertyáival világítottunk, később a huszas
évek alatt már petróliumos lámpával világítottunk.
Az asztal fölött a gerendába vert szegre vót akaszva a hosszi
dróton lógó ötös lámpa. Azért nemvettünk nagyobbát, mert
az sokat fogyasztott, kereset meg nemvót.
Ez volt a szülőházam berendezése, amíg én elkerültem belőle.
Én mindezt a jó emlékezetem szerint irtam le, én ezekről fény-
képet csinálni nemtudok. Tehetségem szerint, i rajzzal szol-
gálhatok. Igyekeztem mindent leírni, sajnos segítséget már
senkitől nem kap hatok mert a testvéreim, ^{vala} mint a régi szon-
szódaik mind meghaltak.
Még utólag jutott eszembe, a mester gerendába vert szegekre
aggatott kaptafák, amiket apám csinált. azokon szokta a
cipőjének talpát megszegelni ha levált a talpa.
Nagyság szerint lógtak egymás mellett.

Az 1975-évi Néprajzi Pályázatra irta:

Pintér Pálné . 8237 Tihany .
Visszhang u. I.

A szülőházam belső butorzata leírása mellé, megpróbáltam rajzot készíteni. Ahogy a tehetségemből ezt tudtam úgy lerajzoltam.

Az I-ső, ábra: 1914-től, 1918-ig, közös szobában lakónk és a mi butorainkat ábrázolja. A közepén levő vonás, az elválasztó határt ábrázolja.

A 2-es, ábra: Az 1919-től, 1937-ig, mikor már az egész szoba a sajátunk volt, az akkori szobabelsőt ábrázolja.

A III-dik ábra: A közös konyha belső berendezését és északi fal bóthajtását ábrázolja, a kamencén belül.

A IV-dik, ábra: A kamencén kívüli kőményt tartó oszlopokat és a vastag tartó gerendát, a fölötte levő edénytartó deszkát ábrázolja, a rajt lévő cserép edényekkel.

./.

A következő virágos mintákat, emlékezetem szerint rajzoltam. Ilyen és hasonló mintákkal szoktuk a félkonyha falát bepíngálni.

1-es, minták a fal felső szélét szegélyező minták.

2-es, mintákra nyers krumlit kettévágva faragtuk ki és azzal píngáltuk be a falat.

3-as minta, a konyha ajtó fölső felére, fából faragott minta volt.

4-es minta: Keirántinos faldiszító minta.

5-ös minta: Tulipányos virágos minta, konyha píngálásra.

./.

A szobafödét a következő számú mintákra szoktuk vizzel fölöntözni.

1-es: Lóherés öntözés.

2-es: Kerített lóherés.

3-as: Cifrázott lóherés.

4-es: Szimpla karikás.

5-es: Dufla karikás.

6-es: Szimpla szirmos.

7-es: Szimpla nyócas.

8-es: Cifra nyócas.

9-es: Lóherés cifra nyócas.

10-es: Dufla nyócas.

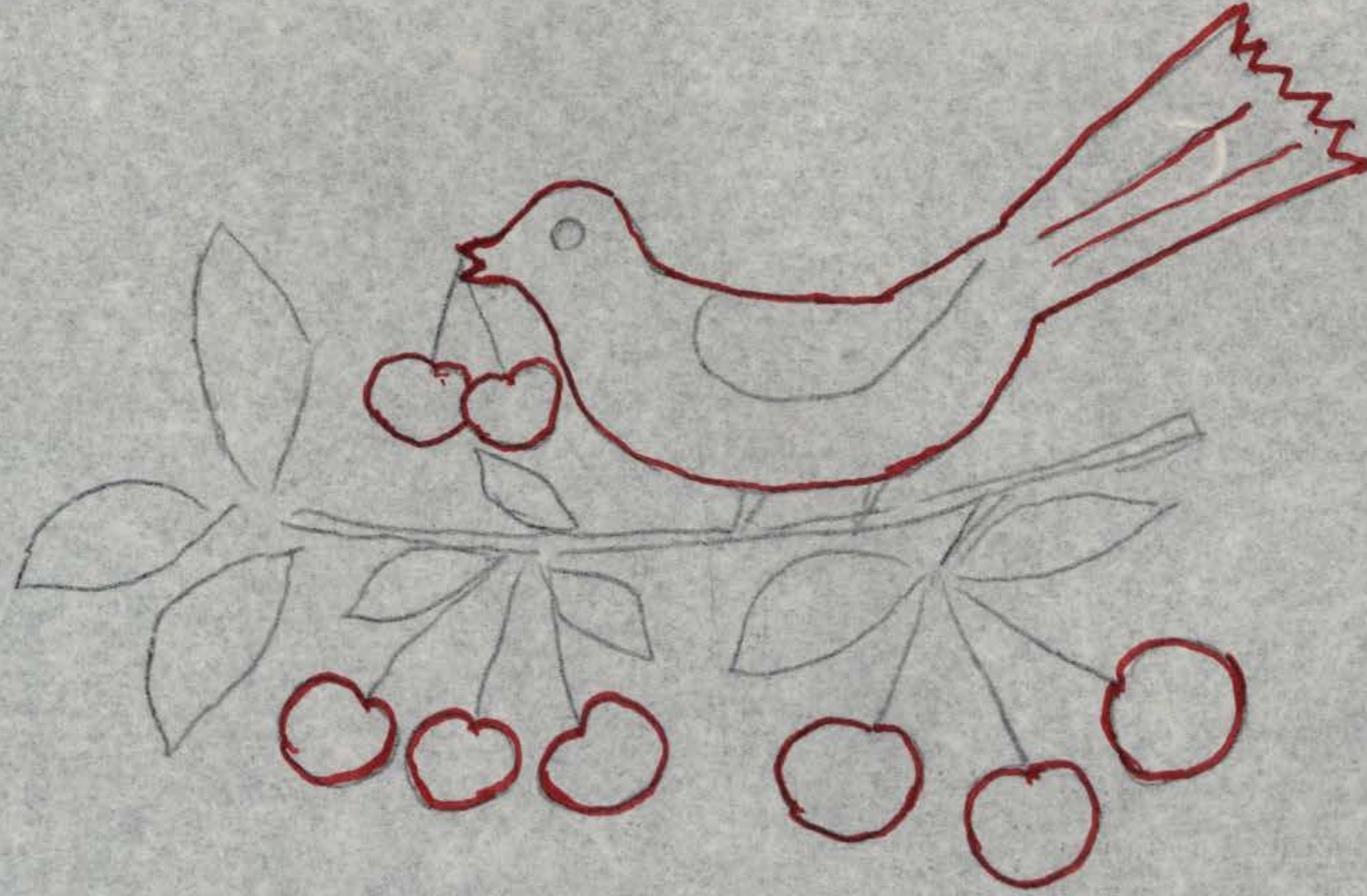
11-es: Dufla láncszemes.

12-es: Öregasszony láncsa.

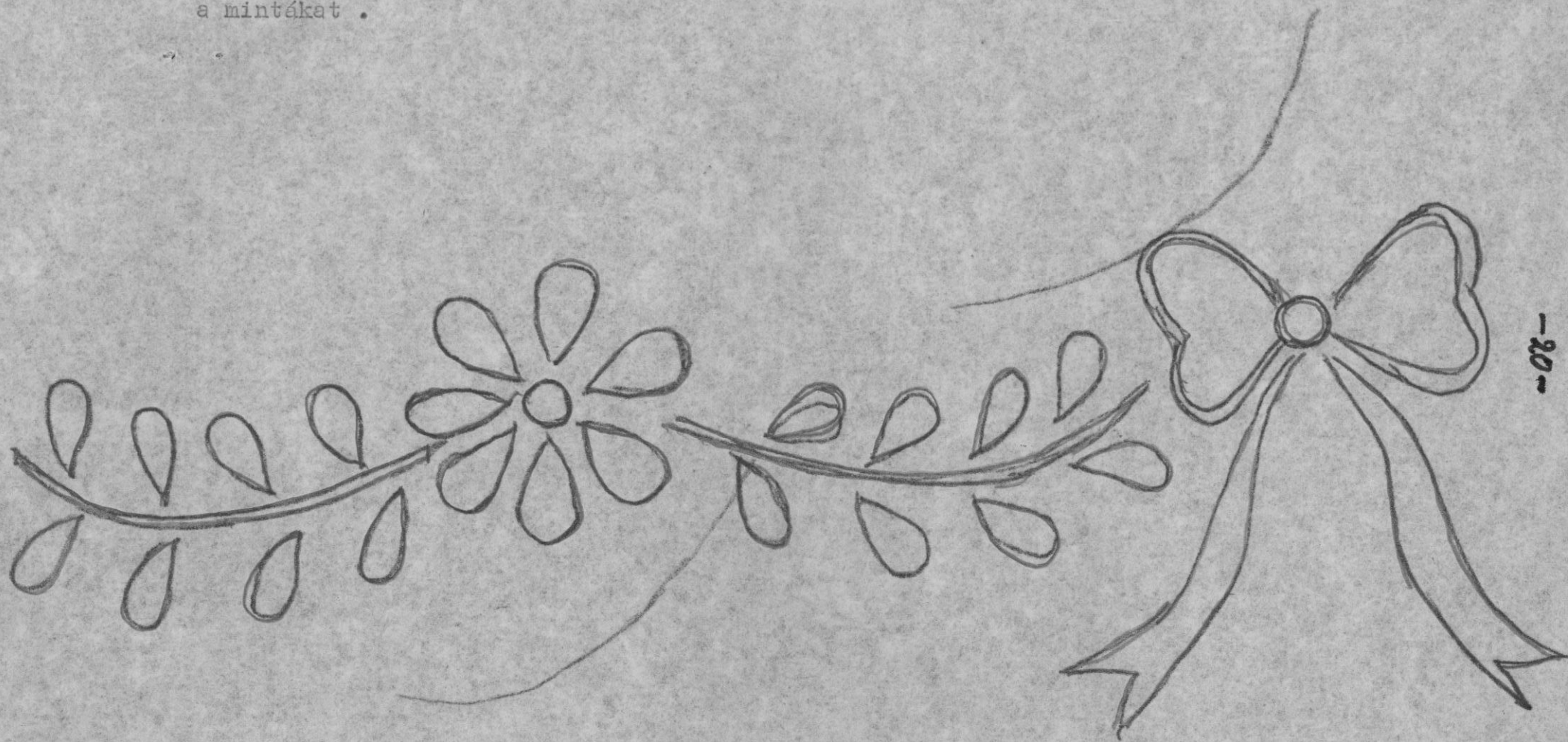
A pitarokat a nyócas mintákra szoktuk öntözni, a többi mintákat a szoba és konyha födre. Az öregek csak a 11, és 12-es mintákra öntöztek, ezért nevezték el Öregasszony láncsának. Vagy pedig pohárból a kezükre öntözve a vizet, locsútták föl a földet.

./.

Ezzel a mintával a félel szoktuk pingálni, ezt is piros és zöld színnel csináltuk.

Ezt a mintát csak a fal széle pingálásárá* használtuk . A virágot és a szallagot pirosra , a szárát és a leveleket zöldre festettük . Mindig egymásmellé illesztettük a mintákat .

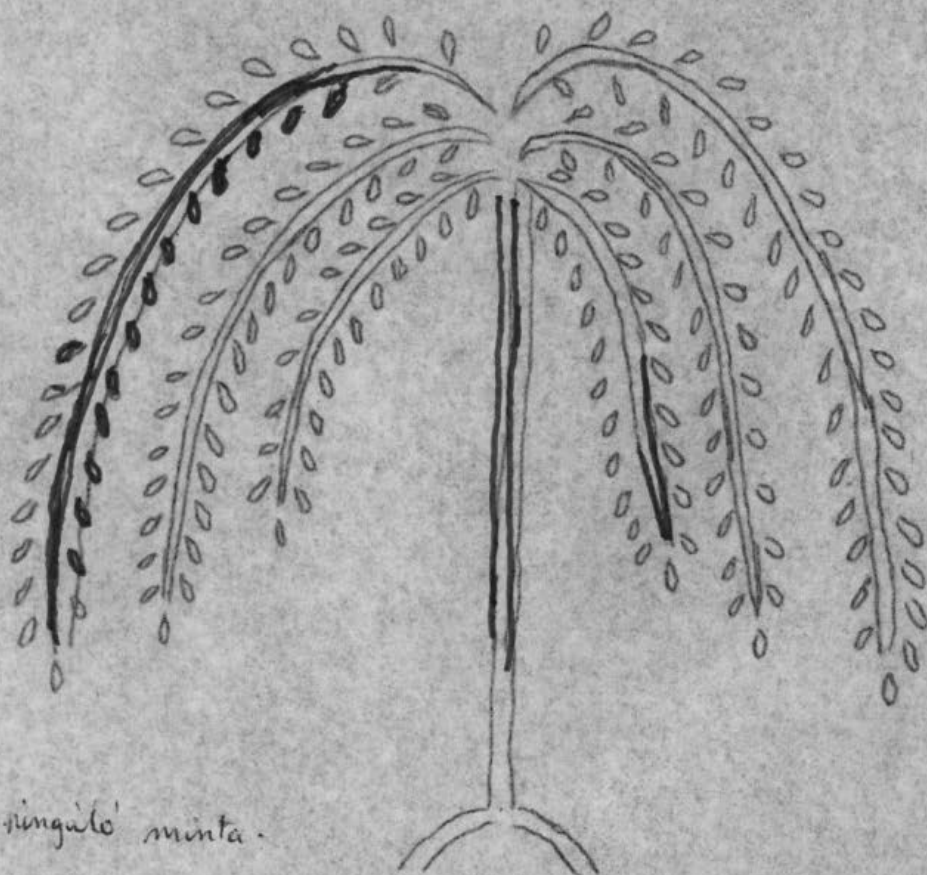
A harangos mintát és rózsát sárga festékkel, az ágait és leveleket zölddel szoktam pingálni.

A szomorufüzfát zöldre festettem. Természetes hogy nagyobb mintára, hogy ki lehessen vágdosni a mintákat. Több már nem jut eszemben, hiába, régen voltam már 16-éves.

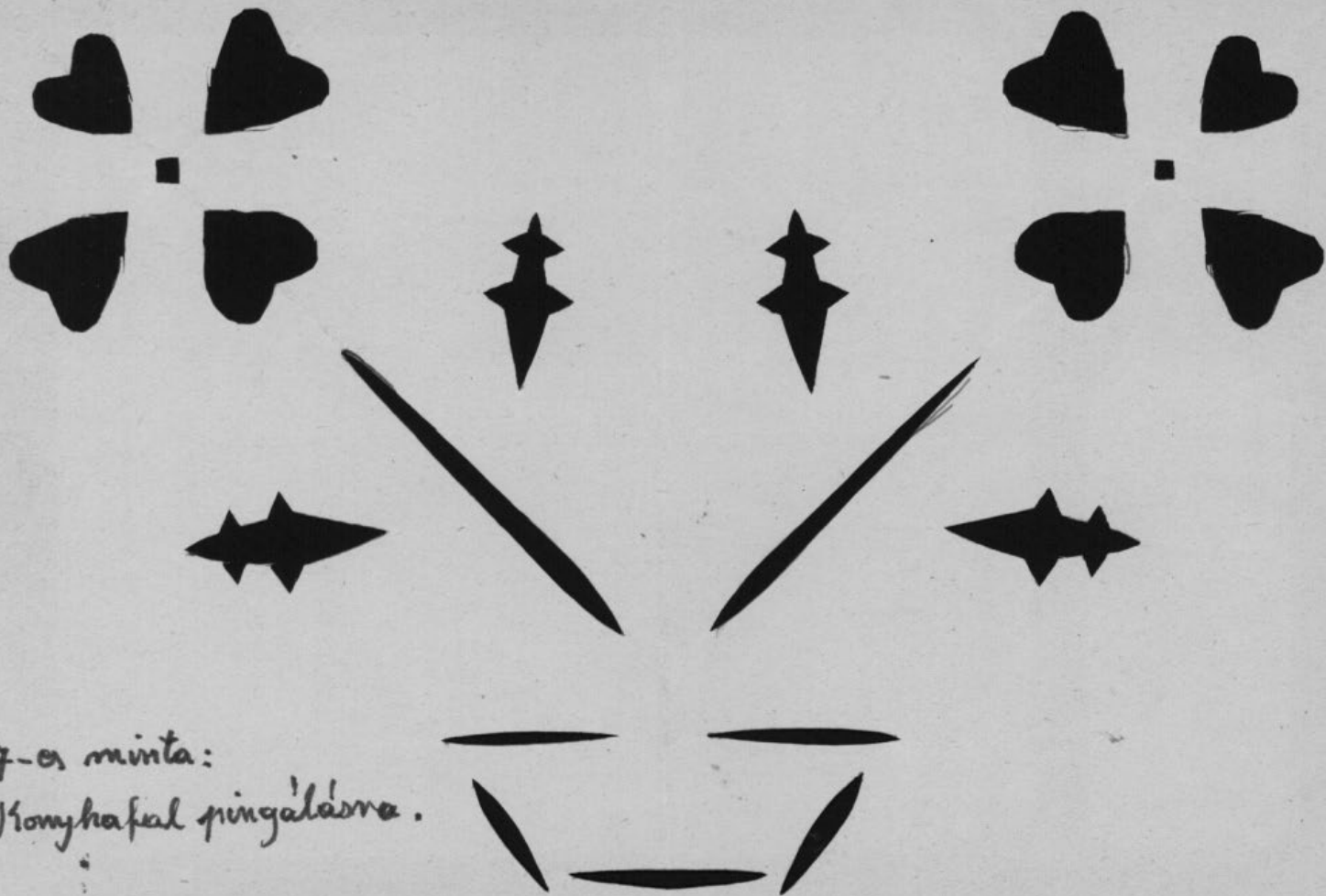

Rajzolta :
Pintér Pálné,
Tihany .

1975. márc .25-én ✓

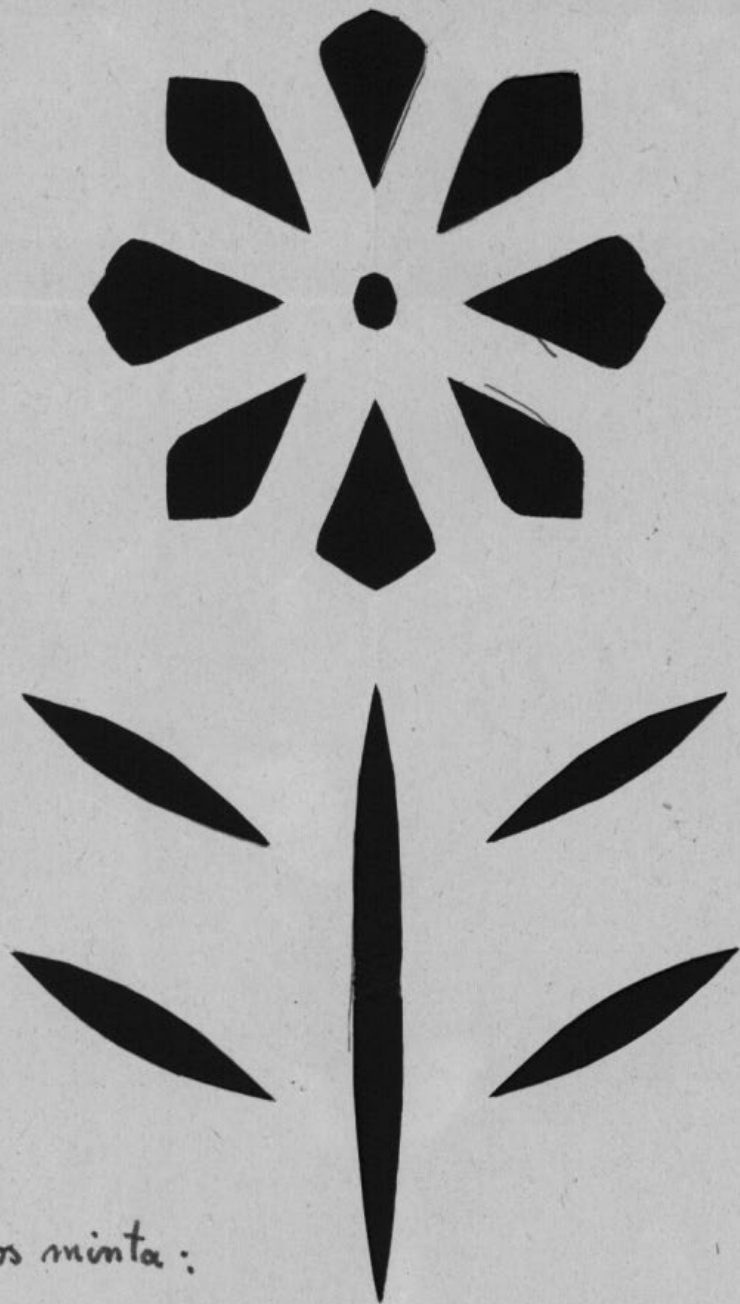

Önz - 12. 'ringáló' minta.

4-es minta:

Konyhafal pingalóna.

6-os mintta:

Konyha fal pingalásra